

Allt annat än som hemma - när drömmen om paradiset går i kras

En utredning om de diakonala behoven i den svenska
utlandskyrkan i Thailand

Charlotte Engel, Ersta Sköndal högskola
Institutionen för diakoni, kyrkomusik och teologi
Augusti 2013

Förord

En faktabok om och utgiven av Svenska kyrkan i utlandet år 2008 har rubriken ”Som hemma fast utomlands”. Rubriken syftar gissningsvis på att Svenska kyrkan vill vara en fast punkt för de svenskar som vistas i utlandet, en trygg plats för dem där kanelbullar, kaffe och svenska traditioner blir som ett hemma för dem som är borta. Rubriken signalerar även att Svenska kyrkan vill vara och vill betyda detsamma i utlandet som den är eller önskar vara hemma i Sverige, och detta inte minst när livet blir svårt och enskilda personer hamnar i utsatta situationer.

Livet i Thailand är allt annat än som hemma, och såväl känslan av utsatthet för den som drabbas av sjukdom eller olyckor och hamnar på sjukhus som den faktiska, reella obönhörliga utsattheten för den som har grava alkoholproblem, psykisk ohälsa och som saknar ekonomiska resurser eller befinner sig i fängsligt förvar, mångdubblas.

Även Svenska kyrkan i Thailand är allt annat än som hemma; som en mobil kyrka, utan fast lokal och till stor del beroende av volontärer för att utföra sitt diakonala uppdrag och som medarbetare vid den konsulära enheten vid Svenska ambassaden står Svenska kyrkan inför helt andra utmaningar. Den diakonala utmaningen att vara kyrka i ett land där så många drömmer om paradiset går i kras är den kanske största av dessa utmaningar. Utmaningen att uppfylla det diakonala uppdraget i ”Losers Paradise”, det är vad denna utredning handlar om.

Stort tack till alla som delat med sig av sin tid och sina erfarenheter av de svåra sidorna av livet som skandinav och som svensk i Thailand.

Uppsala den 14 augusti 2013

Charlotte Engel

Innehåll

Uppdraget	4
Thailand; allt annat än som hemma	5
Kategorier svenskar i Thailand	
Expats; små saker blir stora, stora saker blir större	
När drömmen om paradiset går i kras	
De svenska männen; ”det här samhället är inte för barn”	
En förstärkning av Svenska kyrkans diakonala insatser i Thailand?	14
En ny lokal i Bangkok?	
En diakontjänst i Bangkok?	
Ett utökat samarbete med de skandinaviska kyrkorna?	
Svenska kyrkans diakonala insatser – en droppe i havet?	21
Stöd och hjälp till de medellösa och mest utsatta	
Behov av andra diakonala insatser	
Relationen mellan Svenska kyrkan och den konsulära enheten i Bangkok	24
Svenska kyrkans konsulära uppdrag	
En konstruktion för ömsesidig nytta	
Behov av att utveckla samarbetet	
Att vara kyrka i Thailand	30
I Bangkok; volontärkyrkan?	
Den mobila kyrkan i södra Thailand	
Svenska kyrkans tre olika roller	
Diakonala utmaningar och gränser	37
Gränser för Svenska kyrkans diakonala uppdrag	
Gränser för Svenska kyrkans världsvida uppdrag	
Gränser för Svenska kyrkans profetiska uppdrag	
Gränser för Svenska kyrkans omsorg om sin personal	
De mest utsatta – vems ansvar?	40
Rekommendationer; initiera och utveckla Svenska kyrkans diakonala arbete i Thailand	43
En första rekommendation;	
Initiera och utveckla en diakonal verksamhet med utgångspunkt från Bangkok	
En andra rekommendation;	
Utveckla de skandinaviska kyrkornas stadsmission i Thailand	
Intervjuer och studiebesök	52

Uppdraget

Allmän bakgrund

I Thailand vistas ca 400 000 svenskar/år. Det är unga vuxna och back packers som är ute och reser i världen, det är barnfamiljer som stannar kortare och längre tid och det är äldre som väljer att tillbringa vinterhalvåret i ett varmare klimat. Arbetet i Thailand handlar om att möta människor där de befinner sig och vara ett stöd i livets stora händelser. Det finns ingen fast lokal i Thailand utan personalen är rörlig och lånar lokaler vid behov. I Thailand finns det för närvarande tre personer som är utsända från Svenska kyrkan i utlandet och arbetet bygger därför också på frivilligas insatser. Eftersom antalet svenskar i Thailand har vuxit de senaste åren har också de sociala behoven ökat och den svenska ambassaden i Thailand önskar att Svenska kyrkan ska utvidga sitt arbete bland socialt utsatta svenskar.

Uppdragets mål

Intressenter

Avdelningen för Svenska kyrkan i utlandet, utsänd personal i Thailand, Norska och Danska kyrkan och den svenska ambassaden i Thailand.

Effektmål

En tydlig analys av en utökad satsning på det diakonala arbetet i Thailand som kan innebära en förstärkning av personella resurser i Thailand eller ett avslag på en sådan satsning.

Uppdragsmål

Undersöka behovet av en utökning gällande diakonala resurser och redogöra för en analys av det faktiska läget i Thailand vad gäller svenskarnas behov av ett eventuellt utökat diakonalt behov. Ta kontakt med Norska, Danska och Finska kyrkan för att undersöka ett eventuellt samarbete mellan kyrkorna. Undersöka lämplig plats av lokal samt kostnad av en lokal där diakonala insatser kan verka. Kontakta de svenska nätverk som finns i Thailand såsom resebolag och ambassad. Förteckning över genomförda intervjuer och studiebesök finns på sidan 52.

Avgränsningar

Undersökning ska gälla den kyrkliga insatsen som eventuellt kan göras i Thailand och inte den insats som är ämnad för ambassaden.

Genomförande

Utredningen har genomförts under fem veckor varav en vecka på plats i Thailand, med bas i Bangkok och med resor till Pattaya och Phuket. Materialet bygger på intervjuer och samtal med 17 personer. Därutöver har en vecka åtgått till förberedelser inför utredningen samt tre veckor till sammanställning av föreliggande rapport. Alla eventuella faktafel, missuppfattningar och oklarheter är helt på utredarens ansvar och får hänföras till den begränsade tidsåtgången.

Thailand – allt annat än som hemma

En faktabok som Svenska kyrkan i utlandet har titeln ”Som hemma fast utomlands”. I det följande kapitlet presenteras en sammanfattning av de påfrestningar och svårigheter som svenskar i Thailand kan hamna i. Det första avsnittet visar att livet är allt annat än som hemma såväl för resursstarka ”expats” som bor och arbetar i Bangkok som för svenskar som vistas temporärt i Thailand och råkar illa ut. Det andra avsnittet lyfter fram vissa specifika svårigheter svenskar enligt konsulär statistik och intervjupersonernas erfarenheter kan hamna i. De tunga konsulära ärenden som de skandinaviska ambassaderna har att hantera gäller i stor utsträckning män, och det är framför allt de svenska och skandinaviska männen i Thailand som hamnat i fokus för de flesta intervjuerna. Situationen för de män som hamnar i en utsatt situation i Thailand behandlas därför i ett tredje avslutande stycke.

Inledningsvis följer först en kort sammanfattning av de kategorier svenskar som sägs finnas i Thailand och var de framför allt finns.

Kategorier svenskar i Thailand

I dag reser mellan 360 000 – 370 000 svenskar om året till Thailand, och sammantaget cirka 800 000 skandinaver. Det har skett en förändring av sättet man reser till och vistas i Thailand. För 15 år sen köpte familjer en paketresa på ett par veckor för att sola, shoppa och äta gott, väl omhändertagna av turistguider. Det fanns dessutom en hel del packpackers. Idag reser fortfarande många två – tre veckors turister till Thailand men det är allt fler som tar en lång semester, ”time-out”, i sex till åtta månader, som själva ordnar sin resa, hyr hus utanför Bangkok eller på Phuket, och lever gott. De har bra försäkringar och om något händer använder de privata sjukhus. Det finns även en hel del unga vuxna vana resenärer som tar sig runt i Sydostasien och som bara passerar Bangkok. Inte heller de unga turisterna väljer Bangkok eller Phuket, utan åker framför allt till Phi Phi öarna, Koh Samui, Koh Chang eller Koh Phanang. Det finns dessutom männen som tror att man kan lämna sitt gamla liv med alla problem bakom sig och med lätthet börja på nytt i Thailand. ”Detta” säger en intervjuperson, ”är det farliga sättet att tänka.”

Bangkok

Turister som reser till Thailand för sol, bad och shopping, antingen med charter eller som ordnar resa och boende på egen hand stannar sällan i Bangkok mer än någon dag. I Bangkok finns framför allt de som under kortare eller längre perioder är bofasta. Gruppen expats i Bangkok beskrivs som ”spretig” och mer rörlig med fler ”begränsade-tids-familjer” än i andra motsvarande storstäder som exempelvis Singapore där gruppen sägs vara mer homogen. Förutom ambassadpersonal, en äldre generation affärsmän och de ”vanliga” yngre Volvo, Saab och Ikeafamiljerna med stora lägenheter, gott om hjälp med barn och hushåll bor där även förskollärare, konstnärer, unga tjejer och killar; en hel del svenskar som arbetar och har det tufft ekonomiskt, personer och familjer som exempelvis saknar ekonomiska möjligheter att åka hem till Sverige under semestertid. ”I Singapore” säger en intervjuperson, ”åkte alla expats hem minst två gånger per år. Där hade alla en annan ekonomisk utgångspunkt”. I Bangkok finns bland annat

en hel del svenska män i 40-årsåldern som lever på förtids- eller sjukpension från Sverige. Det finns dessutom en del svenska studenter som exempelvis läser thailändska i Bangkok eller som läser distranskurser på svenska universitet och högskolor men väljer att bo i Thailand under tiden. Som student kan man stanna i Thailand i tre år under förutsättning att man förlänger sitt visa var sjätte månad. Temporära boende, pensionerade sommarfåglar som stannar i upp till fem månader per år för att inte bli utskrivna ur Sverige vilket sker efter sex månader, bor företrädesvis vid kusten, i Pattaya och Hua Hin, eller på Phuket.

Phuket

På Phuket finns framför allt turister men dessutom studenter, pensionärer och svenskar som arbetar på distans och som har sina barn i internationella skolor, barägare och entreprenörer. På Phuket och i Hua Hin bor många välbärgade pensionärer, en del av dem hade tidigare egendomar i Europa med valde att flytta till Thailand när priserna i Europa blev för höga. Många spelar golf under högsäsongen och åker sen hem till Sverige under lågsäsong juni till augusti. I Hua Hin sägs det uppskattningsvis bo cirka 4 000 svenskar. På Phuket har utvecklingen gått fort från att de första turisthotellen byggdes i slutet av 70-talet. Phuket har framför allt varit ett skandinaviskt turistmål, men idag är det en ökande ström av bland annat ryska, kinesiska och koreanska turister som söker sig dit. Under de senaste åren sägs korrruptionen på ön ha ökat markant och detta tillsammans med de nya asiatiska tursiterna, problemen med infrastruktur, mer kommersialism och allt högre priser gör att andelen skandinaviska turister minskar (under 2012 sägs antalet svenska turister minskat med 20 procent, och de förväntas minska med ytterligare 10 procent under det kommande året) men också att allt fler bofasta överväger att lämna ön. Om Phuket minskar i popularitet så sägs istället Krabi, Koh Lanta och Koh Samui bli mer populära.

Pattaya och nordöstra Thailand

De svenskar som väljer att bosätta sig hel eller deltid i Pattaya och nordöstra Thailand sägs vara en helt annan kategori än de ovan nämnda mer välbeställda. I Pattaya bor omkring 2000 svenskar, och i de nordöstra delarna, som är Thailand är landets största område, bor uppskattningsvis mellan 5000 – 7000 svenskar. Det sägs framför allt vara förtids-, sjuk-, eller ålderspensionerade män som träffat en thailändsk kvinna i Pattaya eller Phuket, och som sedan flyttat med henne till hennes hemby i nordöst. Att män kommer till Thailand för att de vill träffa en thailändsk kvinna, sägs vara ”hur vanligt som helst.” Många äldre män kan dessutom leva ett bra pensionärliv i Thailand. Det är billigt att ha hushållerska, för cirka 2000 svenska kronor i månaden lagar hon mat, städar, erbjuder tillsyn dygnet runt och tar bort ensamheten. Många hittar thailändska flickvänner eller fruar och det stora flertalet sägs vara de som är nöjda och inte de som hamnar i bekymmer som vi återkommer till längre fram.

Expats – små saker blir stora, stora saker blir ännu större

Det finns en föreställning hos många som reser till Thailand, att ett problematiskt liv hemma ska lösa sig till det bättre i Thailand. Förvisso blir det så för många, men inte för alla. Att leva som skandinav i utlandet är inte lätt, menar flera av intervjupersonerna, inte ens för de mer resursstarka expats; affärsmän med familjer, ambassadpersonal, Volvo och IKEA-familjerna... Även om man lever ett utåt sett gott liv så blir det inte lättare, utan tvärtom är livet i Thailand ett krävande liv.

För det första sägs alla vardagens påfrestningar bli större när man lever långt borta. I ett sammanhang där många arbetar och bor temporärt, blir det svårt och arbetsamt att knyta djupare vänskapsband. Det kräver ett stort engagemang att få barnen att anpassa sig till de nya sammanhangen och man saknar hjälp med barnen från mor – och far föräldrar samtidigt som svårigheten att själv fungera som stöd för en åldrande föräldrageneration hemma i Sverige är begränsad. Det är långt att ta sig hem när något akut inträffar och pga tidsskillnaden inte alltid så lätt att snabbt nå och få besked av läkare etcetera.

För det andra blir frånvaron av sociala nätverk, vänner och familj blir särskilt kännbar när något händer. Separationer sägs bli extra svåra i en situation där kärnfamiljen i avsaknad av andra nära relationer blivit så central. Familjen blir tight och isolerad och barnen saknar ofta möjligheten och tryggheten att knyta an till andra vuxna än föräldrarna. Är föräldrarna av olika nationaliteter måste man dessutom ta ställning till var de vill bo och hur det ska fungera med barnen. Därutöver sker olyckor, dödsfall och självmord i en situation utan privat och personlig ”back-up” som en person uttrycker det.

För det tredje blir det viktigt att hålla upp fasaden i ett förhållandevis litet socialt skandinaviskt och/eller internationellt sammanhang. Bakom dessa fasader sägs det finnas ”mycket tragedier” med alkoholmissbruk, misshandel och psykosocial ohälsa.

För det fjärde sägs livet i Thailand bli mer krävande ju längre man bor kvar. Det tropiska klimatet tär på krafterna, att alltid vara sedd som en ”vandrande plånbok” och ständigt vara på sin vakt mot att bli lurad är arbetsamt, de grundläggande skillnaderna mellan skandinaver och thailändare blir tydligare över tid, det svenska eller skandinaviska sammanhanget kan kännas allt för begränsat.

När drömmen om paradiset går i kras

”Det har skett en explosion av svenskar under de senaste tio åren” säger en intervjuperson som arbetat i Bangkok under lång tid. En del av dem som reser till Thailand för kortare eller längre tid är dåligt förberedda på att man reser till ett land långt borta, lång bortom EU, ett land med en helt annan kultur som inte innefattar de sociala och ekonomiska skyddsnet som svenskar är vana vid. Thailand utgör ett konsulärt särfall, där belastningen på den konsulära enheten är större än på någon annan plats i världen. Bemanningen på den konsulära enheten har kontinuerligt utökats från en handläggare för tio år sen till idag två handläggare samt tre assistenter. Enligt statistik från den konsulära enheten vid Sveriges ambassad i Bangkok uppgick antalet konsulära ärenden som handlar om sjuka, olycksdrabbade och avlidna svenskar år 2010 till 352.¹ Dessa fördelade sig enligt följande;

- Avlidna 82
- Medellösa 84
- Sjuka 45
- Psykrelaterade 35

---

¹ Konsulär statistik 2009 – 2012 Per Kågeby, Senior konsulär handläggare, Sveriges Ambassad Bangkok 2011-01-06

- Frihetsberövade 54 (år 2009 var 74 svenskar frihetsberövade, varav 16 för lång tid)
- Våldtäkt 2
- Övrigt 50

De ärendetyper som den konsulära enheten bedömer är mest svårhanterliga och även ytterst resurskrävande är då svenskar antingen är *medellösa* eller har *psykrelaterade* svårigheter. Sedan 2011 redovisas de konsulära ärendena under andra rubriker. Under det första kvartalet 2013 fördelade de sig enligt följande;²

- Crime victims 3
- Deceased 32
- Imprisoned 27
- In distress 32
- Injured/ill 18
- Mentally ill 4

Det finns naturligtvis ett mörkertal där svenskar kan råka illa ut men utan att det kommer till ambassadens kännedom. Thailand är även unikt i den meningen att det har funnits internationell polis på plats sedan 30 år, och den längsta utlandsposteringen för svensk polis har varit där, inledningsvis för narkotikabekämpning (det vita heroinet) men idag för att bekämpa all typ av kriminalitet där skandinaviska medborgare vistas eller agerar. För det stora flertalet svenskar som befinner sig eller bor i Thailand under kortare eller längre tid, avlöper allt väl, men för många blir Thailand något helt annat än den plats där de problem man hade hemma löser sig. För de svenskar som hamnar i svårigheter, blir konsekvenserna många gånger betydligt värre och svårare att lösa än hemma. För några svenskar förvandlas drömmen om paradiset till ett ibland veritabelt helvete.

Sjukdom och olyckor

”Det farligaste som finns i Thailand är trafiken” säger en intervjuperson. Under en arbetsvecka kan det dö 300 människor. När svenskar som råkar ut för olyckor eller blir sjuka saknar försäkring kan det bli problematiskt. En del av dem som saknar försäkring sägs vara pensionärer som bor i Thailand men som inte har råd att köpa (dyr) försäkring på plats utan lever ”på vinst och förlust” till något händer. En annan kategori sägs vara de som reser till Thailand och som tar med sig en problematik hemifrån; alkoholism, drogmissbruk eller hemlöshet. Privata sjukhus kräver betalningsgaranti för att erbjuda vård. När sådan saknas, överförs personen instället till ett statligt sjukhus som inte får neka någon vård. Personen skrivs ut med en återbetalningsplan som påverkar redan knappa ekonomiska villkor för den som lever kvar i Thailand. Åker de hem kan räkningen krävas in i Sverige. Ambassaden kan endast ge betalningsgaranti och överta kostnaden om det är frågan om ”livsuppehållande vård” för en person som saknar egna medel men som skulle avlida utan vård. Detta sker mellan 5 och 10 gånger per år. Det åligger inte den konsulära enheten att besöka svenskar på sjukhus och det saknas dessutom resurser för sådana besök. En utflyttad person, dvs som levt i Thailand i mer än 6 månader, kan ambassaden knappast hjälpa

² Statistik kvartal 1, 2013 Per Kågeby, Senior konsulär handläggare, Sveriges Ambassad Bangkok 2013-03-28

med något utöver att ta kontakt med eventuella anhöriga i Sverige. Det finns en påtaglig oro runt personer som saknar egna medel för att hämta ut medicin mot diabetes, hjärtsvikt och olika psykiatriska tillstånd. Trots att sjukdomarna förvärras kan inte ambassaden bevilja personer ekonomiskt stöd om inte deras tillstånd är livshotande; ”så länge de bara går omkring och *kan* dö, då får vi inte gå in.” Dessvärre finns erfarenheter av att enskilda personer upprepade gånger hamnar i samma situation där ambassaden garanterat vård efter att deras tillstånd blivit akut, men där personerna efter sjukhusbesöket befinner sig i samma situation utan möjligheter att köpa medicin.³

Brottsoffer/brottsutsatta

Under de senaste tio åren har en vardagsbrottslighet som inte fanns tidigare utvecklats. Allt fler Skandinaver drabbas av denna brottslighet genom att det sker inbrott och personrån men också genom att det finns ett ökande våld mellan skandinaver i Thailand. Erfarenheter på Phuket International Hospital bekräftar detta. Sjukhuset tar emot allt fler våldutsatta skandinaviska patienter, dels efter barslagsmål utlänningar emellan, dels ”vanliga” turister och boende som utsatta för ”relationslöst” våld.

Oskyldigt dömda

Den ökande korruptionen är ett återkommande tema och flera påpekar att det skett en markant försämring under de senaste två åren. En anledning sägs vara den asiatiska union som bildas 2015. Osäkerheten inför hur denna kommer att påverka thailändarnas villkor sägs utgöra en grogrund för en situation där alla så att säga ”tar vad de kan.” En inte helt ovanlig situation är att turister, temporära besökare och boende blir ersättningskyldiga för påhittade saker; allt ifrån en repad motorcykel till vapen eller droginnehav. I de enklaste fallen kan det vara frågan om att betala en orimligt hög kostnad, i de värre att någon hamnar i fängelse oskyldigt dömd, men med möjligheten att betala upp till 100 000 (korrupta) svenska kronor för att bli släppt.

Resande i brott – skandinaver som utsätter andra för brott

Skandinaviska medborgare bedriver även kriminella aktiviteter i Sydostasien, inkluderat Thailand. Det största problemet är narkotikahandel men även trafficking, rån och ekonomisk kriminalitet som penningtvätt och skattebrott, det vill säga skandinaver som är efterlysta för denna typ av brott och som sedan vistas i den här delen av världen. Det nordiska polis och tullsamarbetet i Thailand arbetar för att minska de kriminella aktiviteter som skandinaver bedriver från bland annat Thailand. De har ett särskilt fokus riktat mot turister som är ”resande i brott”, framför allt då det gäller trafficking och sexuella övergrepp mot minderåriga.

Full moon parties

Den konsulerä enheten har en särskild beredskap vid olika tillfällen under året; dels när det är full moon parties men även vid thailändska nyåret i april då det är en vattenfestival som leder till en hel del trafikolyckor, och det vanliga nyåret i december. De följer dessutom nyheter om väder,

---

³ I intervjuer uppges att det dör lite över 100 svenskar i Thailand varje år, och att det under 2012 dog cirka 50 norrmän (medelåldern var 57 år). Till och med maj 2013 har lika många avlidit så ”antalet dödsfall har exploderat”. Antalet dödsfall bland finska medborgare sägs ligga mellan 30 och 50 per år.

olyckor, terroristhot, demonstrationer/politisk oro etcetera dels för att förvara turister och boende, dels för att ha beredskap för eventuella konsulära insatser. Vid den konsulära enheten kan man inte dra sig till minnes när det senaste tillfället var då någon svensk råkade illa ut i samband med full-moon parties. Det är emellertid en betydande risk att det ska hända något, och det ”borde hända något oftare” menar en handläggare. Det kan finnas ett mörkertal, att den som råkar illa ut skulle undvika att kontakta konsulatet av olika skäl. Till skillnad från platser i Bangkok där många unga samlas, framför allt runt Kao San Road, och där det finns infrastruktur med polis, sjukhus etcetera så saknas detta i Koh Phanang. ”Där funkar ingenting” säger en intervjuperson, ”så de är helt utelämnade!” En av Svenska kyrkans volontärer har firat nyår i Koh Phanang och fått rapporterat om tillgången på droger och om fulla unga ungdomar. ”Det är inte bara full moon man firar” säger hon, ”det är även half moon och no moon parties..” Norska sjömanskyrkan i Pattaya säger att de inte fått några signaler om att norska ungdomar eller unga vuxna råkar illa ut i samband med dessa fester. I en ny verksamhet där man under högsäsong möter ungdomar på Kao San Road i Bangkok en kväll i veckan, har man inte heller hört talas om att de varit på väg till sådana fester eller att någon råkat illa ut.

De svenska männen – ”det här samhället är inte för barn”

Ett återkommande tema när man pratar om svenskar och skandinaver som råkar illa ut i Thailand, är männen och de situationer de *försätter* sig i. För så beskrivs många av de män som råkar illa ut, som aningslösa och naiva; de reser ofta till Thailand för att träffa en thailändsk kvinna men också för att komma ifrån en problematisk situation hemma. ”De tror att livet ska vara lättare här på något sätt och så råkar de illa ut” säger exempelvis en person. De ger sig av utan att ordna med reseförsäkring, och de utsätter sig för stora risker genom att dricka för mycket under sina kortare besök eller genom att köpa mark och bygga hus – i den thailändska kvinnans namn.

En resa som tar en ända med förskräckelse

Det typiska är en man i 55 – 60 års åldern, skild eller separerad, med stora problem redan hemma i Sverige. Han har hört hur fantastiskt Thailand är, tror han kan lämna sitt gamla liv bakom sig där, bokar en billig biljett på nätet och ger sig av utan vidare eftertanke eller förberedelse. På nätet kan han exempelvis hämta hem information som denna;

Bangkok's most notorious tourist attraction is undoubtedly its red light districts, much to the embarrassment of the Tourist Authority of Thailand. For sure, the reason many come to Thailand is the girlie bars and it doesn't get much better than Bangkok if you're bachelor traveler. Of course, there is much more to Bangkok than its red light districts, but they do stand out, and are generally safe, fun areas. The city has several areas given over to girlie bars and you can take home a sexy all-night companion for US\$50.⁴

Han tänker inte på hur långt bort han befinner sig, i ett helt annat samhälle där han måste betala för allt. Efter en period med tillgång till såväl flickor som billig sprit dygnet om har han gjort slut på alternativt tappat sina pengar eller blivit rånade. Han har förlorat pass och kreditkort och missar hemresan. Han saknar såväl reseförsäkring som mod att ta kontakt med vänner och gamla arbetsgivare hemma för att berätta att resan blev ett helvete och be om ett lån. Det sista han vill

---

⁴ http://www.1stopbangkok.com/what_to_see/red_light

är att åka hem, så han blir kvar under bedrövliga villkor och lever på gatan. Så småningom blir han tagen av polisen. Han har stannat i Thailand mer än de 30 dagar hans turistvisa tillåter. Den thailändska staten tar hårt på så kallad "overstay" och varje dag han överskridit visumets giltighetstid har belagts med böter. Eftersom han inte kan betala blir han frihetsberövad, och får sitta av en strafftid hos thailändska Immigration Detention Center. Villkoren där är ofta sämre än i ett thailändskt fängelse, och han sätts i ett "knökfullt" rum med 70 till 80 personer från Laos, Burma, Kina, Afrika och tre toaletter. Ambassaden blir kontaktad och den konsulära enheten försöker få kontakt med referenspersoner i Sverige som kan betala böter för hans over-stay (en ganska försumbar maxkostnad på 20 000 bath cirka 7 000 svenska kronor) och biljett hem. Det är ofta svårt, i synnerhet för män som hamnat upprepade gånger i samma situation. Ingen vill betala för fjärde eller femte gången. Han blir sittande där, allt mer apatisk, i allt sämre psykiskt skick tills den konsulära enheten begär läkarintyg så att UD av humanitära skäl kan bevilja hemresa. Detta sker vanligtvis efter cirka sex månader, lite beroende på hur hans tillstånd var när han kom in. Enligt den konsulära enheten blir ett *70-tal svenska* män frihetsberövande varje år, de flesta av dem hamnar i häktet.

Män som lever med thailändska kvinnor

Det finns en ganska stor grupp män som är utskrivna från Sverige och som lever med thailändska kvinnor. Många av dem finns i den nordöstra delen av landet, och den konsulära enheten uppskattar antalet som bor där till mellan *fem och sjutusen*. Handläggarna har emellertid ingen kontakt med dessa svenskar förens de blir somatiskt eller psykiskt sjuka, får slut på pengar eller avlider.

Allt äldre bofasta med accelererande hälsoproblem

Många skandinaviska män som tidigare flyttade till nordöstra Thailand, eller till exempelvis Phuket för att leva ensamma eller tillsammans med thailändska kvinnor, har nu börjat åldras och drabbas av ålderkrämpor. Några flyttar hem till Sverige men andra blir kvar. Det finns en hel del alkoholiserade äldre män, utan sociala nätverk, som kommer att dö i alkoholrelaterade sjukdomar. Att många av dem som flyttat till Thailand redan hade eller har utvecklat ett alkoholberoende på plats är ett återkommande tema. De "lever hårt" som en person säger. De kan ofta inte prata med sina flickvänner varken på thai eller engelska, de är sysslösa och det de gör är att de dricker, med alla problem som följer på detta. "Det är så mycket, så många och det är hemskt att det ökar!" En del av dessa män har dessutom psykiska problem. Dessa män sägs vara extra utsatta i ett land med såväl dålig tillgång till psykiatrisk vård som dåligt psykiatriskt omhändertagande där medicinering är enda insatsen. Det är dessutom inte alla sjukhus som kan hålla kvar en person mot deras vilja vilken innebär att personer exempelvis med en akut psykos kan tas in – men lämna sjukhuset obehandlade. Personer som har en reseförsäkring kan få tillgång till psykologkontakt. Enligt den konsulära enheten är de psykrelaterade ärenden tillsammans med de medellösa de ärenden som är mest svårhanterliga och även ytterst resurskrävande.⁵

Det är dessutom så att en del av dessa män saknar försäkringar som täcker sjukvårdskostnader, de har inte brytt sig om att förnya sina visum och har böter för over-stay och begränsande

---

⁵ Konsulär statistik 2009 – 2012 Per Kågeby, Senior konsulär handläggare, Sveriges Ambassad Bangkok 2011-01-06

ekonomiska möjligheter att ta sig hem. Många har levt många år utanför Sverige, har dåliga eller saknar helt relationer till släkt och vänner som skulle kunna bistå ekonomiskt.

Berättelserna om de riktigt tragiska fallen

Det finns återkommande berättelser om dessa svenska eller skandinaviska män som träffat thailändskor i Pattaya eller Phuket, och som flyttat med kvinnorna till deras hembyar. Det finns för det första många ”framgångshistorier” då allt faller väl ut för dessa par. Men det finns för det andra också en hel del berättelser om hur dessa män hamnat i synnerligen utsatta situationer. En berättelse beskriver hur den thailändska familjen under fem år förser en gravt alkoholiserad man med alkohol så att de kan fortsätta utnyttja hans pension. Enligt en annan berättelse hade de låst in mannen och försett honom öl och brännvin för att han skulle supa ihjäl sig så de kom åt hans pengar och i en tredje låter den thailändska familjen en svårt sjuk man bli liggandes utan hjälp eftersom de inte vill kosta på honom ambulans eller sjukvård. Ett annat återkommande tema i berättelserna är att männen inte bara blir kära – utan även lurade. De satsar allt sitt kapital på att bygga ett hus till sin nya thailändska familj, och eftersom utlänningar inte får äga mark måste minst 51 procent stå skrivet på hustrun eller flickvännen. ”Så länge man är frisk och har pengar, fungerar allt bra” säger en person ”men när du blir gammal och sjuk och inte längre har några pengar, då åker du ut!” Detta kan betyda att männen står där ensamma, utan familj, utan hus och sparkapital, utan försäkring, med ett utgången visa och utan möjligheter att ta sig hem till Sverige. Och med den existentiella krisen när de inser att det som var deras trygga thailändska familj, visade sig vara något helt annat.

Män som hamnar i och återvänder till utsatthet

”I det thailändska samhället finns inte skydd för någon” säger en intervjuperson. Den som hamnar i en hopplös situation, måste lösa den på egen hand vilket är hart när omöjligt för de ”fullständigt alkoholiserade skandinaver” som kommer bland annat till Phuket. Det sägs även finnas en del män som har för avsikt att, som en intervjuperson säger, ”supa ihjäl sig”. De har dragit sig undan, vill inte ha några kontakter, de bryr sig inte längre och om de skulle vilja nyktra till, saknar de möjligheten att få hjälp med avgiftning på sjukhus eftersom de inte kan betala för sig. När en del av dem får möjlighet att åka hem, gör de inte det, och en del av dem som får hjälp att åka hem återkommer och försätter sig i exakt samma situation. En del av de fall den konsulära enheten hanterar, är just personer med en problematisk bakgrund som återkommer och vid upprepade tillfällen hamnar i samma situation; utan försäkring, utan pengar, utan hemresbiljett och som ofta placeras i häkte eftersom deras visa gått ut. Det finns dessutom en del personer som är hemlösa i Sverige och som kommer till Thailand under det svenska vinterhalvåret för att istället leva som hemlös i värmen där. Det som är svårast, säger en av intervjupersonerna, är att se svårt sjuka människor som lever på gatan och som inte har råd att betala sin sjukhusräkning.

De anhörigas utsatta situation

De situationer som beskrivs ovan innebär naturligtvis många gånger stora påfrestningar på männens familjer och anhöriga, såväl på plats i Thailand som hemma i Sverige eller de andra skandinaviska länderna.

Anhöriga som är svårt sjuka eller avlidna

Det blir allt fler svenska män som åldras och dör i Thailand. Det kan skapa svårigheter för de efterlevande såväl i Sverige som i Thailand; den svenska respektive den thailändska familjen kan ha olika önskemål om var den avlidna ska begravas, på plats i Thailand eller i Sverige? Om den avlidne ska transporteras hem innebär det i brist på försäkringar dessutom en stor kostnad för de anhöriga.

Anhöriga i fängelse eller häkte

Det är många gånger svårt att vara anhörig i Sverige till män som hamnar i en utsatt livssituation i Thailand. Det gäller naturligtvis föräldrar som exempelvis har sina söner i fängelse på grund av brott begångna i Thailand, eller dem som exempelvis har sina bröder eller pappor i häkte hos immigrationspolisen.

Saknade anhöriga

Det är dessutom svårt för dem som förlorat kontakten med sina anhöriga i Thailand. Norska kyrkan i Pattaya har fått allt mer efterfrågningar från personer hemma i Norge som vill ha hjälp att söka efter sina anhöriga som försvunnit, gjort sig otillgängliga eller som pga sin alkoholism är svåra att nå i Thailand.

Utsatta barn i den thai – skandinaviska familjen

I de thai-svenska eller thai-skandinaviska familjer där det finns sjukdom, missbruksrelaterad eller annan problematik, kan situationen för barnen bli särskilt svår. I en kärnfamilj med en skandinavisk pappa och en thailändsk mamma, utan tillgång till några sociala skyddsnät, utan någon insyn utifrån blir barnen isolerade och riskerar bli utan det stöd de behöver.

Utsatta thailändska fruar och flickvänner

Situationen för thailändska fruar eller flickvänner i familjer där de skandinaviska männen har ett aktivt missbruk och/eller psykisk ohälsa blir naturligtvis svår. Den norska kyrkan i Pattaya har fått ta emot allt fler kvinnor som söker stöd i en sådan situation.

En förstärkning av Svenska kyrkans diakonala närvaro i Thailand?

Det följande avsnittet utgör en sammanfattning av tankar och förslag runt en eventuell förstärkning av Svenska kyrkans insatser i Thailand som presenterats i de intervjuer som genomförts. Dessa förslag handlar för det första om att öppna en ny lokal i Bangkok, för det andra om att utöka verksamheten med en diakontjänst och för det tredje om en eventuell samverkan mellan de Skandinaviska kyrkorna.

En ny lokal i Bangkok?

Svenska kyrkan hade fram till 2011 ett hus i Bangkok. Huset sägs ha varit fint, omgärdat av trädgård men kostsamt och i stort behov av underhåll. Även om det sägs ha varit en fördel att ha en plats att gå till, att ses på där man kunde bjuda besökare på kaffe och bullar och laga till en enkel lunch vid behov, var det samtidigt en ”väldig investering av tid och pengar” för ett mycket begränsat utnyttjande av huset.

- Man höll öppet tre dagar i veckan då husmor, en volontär samt kyrkoherden fanns där. I genomsnitt kom en till två besökare per dag.
- Barntimmar varje vecka (under vissa säsonger)
- Ärtsoppa för män en gång i månaden med cirka 20 besökare
- Tjejmiddagar en gång i månaden med kanske fem till sex besökare
- En liten kyrkokör
- Gudstjänster där de enda deltagarna i regel var kyrkoherden och en volontär.

Huset möjliggjorde ett visst skandinaviskt samarbete (Finska kyrkan hyrde in sig i lokalen en dag i veckan, den norska i samband med 17 maj, vårmiddag och julmiddag) och nordbor kunde träffas i ett hus som snarare utgjorde en fest – än en kyrkolokal.

Relationen till expats

Lokalen var starkt förbunden med förre kyrkoherden, och när det både skedde byte av kyrkoherde och lokalen lades ner sägs detta ha påverkat relationen mellan expats och Svenska kyrkan. Det var svårt att skapa samma nära band till den nya kyrkoherden, menar en intervjuperson. Många undrar fortfarande över varför lokalen försvann och skulle, enligt en intervjuperson, uppskatta om det öppnades en ny lokal. En intervjuperson berättar att många blev uppretade när lokalen skulle avyttras och att de fortfarande är ”väldigt antagonistiska”. Hon berättar vidare om en dam som sagt att ”jaha, kyrkan går ju bara till fängelser och hjälper hemlösa...” Men bakom beslutet fanns frågan om vilka kyrkan skulle finnas till för i Bangkok och varför? Skulle ”folk hemma betala för att kyrkan hade fester i Bangkok?” Det var även så att det var svårt att skapa aktiviteter som svenska expats ville delta i, och så sägs det vara även idag; ”vad vi än gör så kommer de inte”. Och om de kommer, så sägs det finnas det en förväntan på

att det är ”kyrkan” som ska ordna allt. Det blir mycket jobb utan att det är riktigt klart med vad syftet egentligen är.

Det sägs dock vara många som frågar efter ”kyrkan” och kyrkans aktiviteter i Bangkok, både bland tillfälliga besökare och bland dem som är på väg att flytta till staden. Nyinflyttade frågar om kyrkan är aktiv, om det finns barntimmar, vad kyrkan gör på midsommar, på nationaldagen med mera. För många utlandssvenskar är kyrkan en plats där man träffar andra svenskar; det är ”naturligt att de vet att den biten står kyrkan för” säger en intervjuperson.

Behovet av en liten svensk lokal

Mot bakgrund av kyrkoherdens erfarenheter av den tidigare lokalen och behoven i Bangkok betonar hon värdet av att ha en liten lättillgänglig lokal med ett rum, toalett och litet kök, förslagsvis nära Skytrain och med husmor på plats. En fördel med en lokal är att ha såväl kontor som (eventuell) barnverksamhet där istället för i prästbostaden. En del föräldrar kände att ”de kom hem till prästen” istället för till en plats som var ”deras”. Lokalen skulle dessutom fungera som en fast punkt för volontärer. En av dem påpekar att det ”är tungt att fara runt i Bangkok” och att det behövs en lokal att utgå ifrån och återvända till.

Lokalen skulle enligt kyrkoherden inte fungera som hostel/hotell men vara ett erbjudande för dem som lever på gatan att duscha, fika, få en lunch vid behov. Vid sidan av insatser för de hemlösa, skulle lokalen användas för körövningar, veckomässor och den skulle även kunna användas för Sweornas samlingar eller som en träffpunkt för studenter som läser på universitet eller läser på distans men bor här. Det var få turister som kom till den tidigare lokalen, och inte heller denna lilla lokal kan förväntas bli någon träffpunkt för tillfälliga besökare i Bangkok.

En ny lokal förutsätter en utökning av tjänster

Det är svårt att vara beroende av frivilliga eller anställa en thailändare för att skapa en miljö, en verksamhet som behöver kontinuitet. En förutsättning för att det ska fungera med en lokal sägs därför vara att verksamheten som utgår från Bangkok utökas med en tjänst.

Externa aktörers tankar om en lokal

Flera av intervjupersonerna ”utanför” kyrkan pekar på behovet av en lokal i Bangkok. Även om många svenskar som besöker eller bor i Thailand bland annat finns i Phuket, Krabi, Hua Hin och Pattaya så passerar alla Bangkok. En person påpekar dessutom att situationen för de bofasta är annorlunda för dem som bor i Bangkok för kortare eller längre perioder än för svenskar på andra platser i Thailand; Bangkok, säger hon, är en betydligt mycket tuffare miljö än de andra.

Hur skulle lokalen användas?

Det finns en rad olika förslag på hur lokalen skulle kunna användas;

- En möjlighet att erbjuda en övernattningslösning för 1) de mest utsatta, 2) vanliga turister utan mat och boende i väntan på utbetalning från försäkringsbolag. Lokalen skulle vara ett alternativ när alla andra möjligheter är uttömda, den yttersta utposten; ”Gå till templet eller till kyrkan”

- Öppen förskola och social mötesplats för hemmapappor
- En lugn och rogivande plats att vara på
- Barntimmar
- En plats för svenskar att träffas; ”kanske inte så hiskeligt andligt, utan mer socialt”
- En lokal där de mer väletablerade ”skyddade” svenskarna skulle få (den nyttiga erfarenheten av att) möta de sämst lottade
- Lokal av vikt för att synliggöra Svenska kyrkan i Bangkok. Det behövs en plats dit man vända sig, dit man kan gå och knacka på. Det räcker inte att samlas till kyrkkaffe i en restaurang. I Phuket är situationen en annan med ett område som är mer avgränsat vilket gör att präst och assistent kan åka runt och göra hembesök. Dessutom fungerar prästbostället som lokal för gudstjänster och andra samlingar.

En diakontjänst i Bangkok?

Det framkommer tydligt att det är den diakonala sidan av den verksamhet som utgår från Bangkok som anses behöva förstärkas. Med tanke på att en stor del av den problematik som lyfts fram är relaterad till män finns en efterfrågan på en manlig diakon.

Förslag på placering

Bangkok är den naturliga placeringen för prästen som har ansvar för förrättningar såväl i Thailand som i övriga Sydostasien. Den strategiska placeringen med närhet till den internationella flygplatsen är en förutsättning. Värdet av att finnas nära ambassaden och den konsulerare enheten betonas. Bangkok anses också vara den naturliga placeringen för en diakon som också är resande i sin tjänst. En fast placering förutsätter att diakonen på samma villkor som övrig SKUT-personal ingår i Svenska ambassadens konsulerare enhet. Med en placering i Bangkok får diakonen de bästa förutsättningarna att med regelbundenhet resa till bland annat Hua Hin och nordöstra Thailand, samt att utveckla kontakter på andra platser. Om diakonen placerades ut, exempelvis i Hua Hin, skulle det innebära att en arbetsgemenskap mellan präst och diakon omöjliggjordes. Placeringen av eventuell ny personal måste även ske med hänsyn till deras privata villkor; makars yrkesverksamhet, barn i skolåldern där närheten till internationella skolor avgörande.

Säsongsanställd

Det finns ett förslag på att anställa en diakon under högsäsongen. Detta sägs emellertid försvåra möjligheterna att skapa relationer till de bofasta svenskarna. Det är framför allt under lågsäsong när övriga svenskar åkt hem som tid och möjlighet till detta finns. Det är dessutom under lågsäsong som de flesta komplicerade konsulerare ärendena uppstår.

Förslag på tänkbara arbetsuppgifter

- Barntimmar
- Insatser för hemlösa medellösa
- Skapa och vidmakthålla kontaktnät såväl i Bangkok som i Hua Hin, Pattaya och andra platser där det finns svenskar man önskar nå. Kontakter med bofasta på dessa platser är en förutsättning för att komma ut, hitta platser att samlas på för att nå personer i behov av stöd.

- Utveckla samarbetet med Norska sjömanskyrkan i Pattaya
- Volontärer. Verksamheten i Bangkok är beroende av och ska fortsätta vara beroende av volontärer och frivilliga insatser. Det är en huvuduppgift för SKUT:s anställda på plats att rekrytera volontärer för att dels kunna utveckla och vidmakthålla olika aktiviteter, dels för att erbjuda bofasta svenskar meningsfulla uppgifter. Risken att en diakon skulle överta och ta ifrån volontärerna de uppgifter och det ansvar de tidigare har haft påtalas. Det är viktigt att diakonens roll är att rekrytera, stötta och leda volontärerna i deras uppgifter.

Behov av diakonal inventering

Det framkommer åsikter om att en uppgift för en nytilträdd diakon skulle vara att inventera vilka behov som finns och mot bakgrund av dessa eventuella behov utveckla verksamheten. Tre olika områden för en sådan diakonal inventering identifieras;

- *Eventuella tillgängliga eller möjliga insatser för hemlösa i Bangkok.* ”Tempel finns som är de sociala inrättningarna i det här samhället. Går man dit får man oftast sova” men kan det finnas andra insatser eller en möjlighet att utnyttja andra lokaler? Finns det exempelvis kyrkor på lämpliga ställen med tillgång till dusch som de kan använda? Var kan det finnas möjligheter att få mat, att övernatta?
- *Inventera behoven bland svenska män som lever med thailändska flickvänner/fruar/familjer i nordöstra Thailand.* Vid ett tillfälle ordnade kyrkoherden en ”kanelbulleturné” med sociala träffpunkter på ett antal orter. Men hur ser behovet av kontakt med Svenska kyrkan egentligen ut? En månads inventering på plats skulle ge svar på frågor om det är värt tid och kraft på att söka upp dessa män, och i sådana fall på vilket bästa tänkbara sätt.
- *Inventera situationen och behoven för unga svenskar i Thailand.* Hur ser egentligen situationen för svenska ungdomar ut i samband med full moon parties? Är det en stor andel svenskar där, under vilka perioder, hur vanligt är det att de råkar illa ut, vad är det för droger som florerar och med vilka effekter – för vad och vilken skulle kyrkans roll kunna vara?

Ett sätt att genomföra sådana inventeringar föreslås vara att låta diakonen tillbringa en längre tidsperiod exempelvis i Hua Hin, nordöstra delarna i landet men också att närvara under ett antal Full Moon parties. Syftet skulle dels vara att inventera behoven men också att lära känna människor som skulle kunna bli mer eller mindre temporära samarbetspartners eller volontärer. Det påpekas emellertid, att det kan finnas en hel del situationer där det inte är varken lätt eller tillrådligt att sända ut en ensam diakon.

Ett utökat samarbete mellan de skandinaviska kyrkorna i Thailand?

Att utveckla ett samarbete utöver det som finns idag kräver ett merarbete. Därför måste det finnas en klar motivation, en grund och ett värde av samarbete, säger en av prästerna; ibland är det svårt att samarbeta, ibland är det bara en fråga om god vilja. Skälet till att kyrkorna verkar i Thailand och försöker vara skandinaver till hjälp sägs vara viljan att ”säga något om Gud”. Denna grundtanke kan, menar samme person, hjälpa kyrkorna att arbeta tillsammans.

Ett sätt – att utveckla den Skandinaviska solidariteten?

Det sägs finnas ett mer informellt och spontant samarbete mellan kyrkorna. Den kyrkliga medarbetare som finns till hands på plats sägs hjälpa och besöka skandinaver utan att ta hänsyn till om de är norska, danska, finska eller svenska medborgare. Ett förslag är att utveckla en god skandinavisk närvaro och tacksägelse över hela Thailand. En del i detta skulle vara att de skandinaviska kyrkornas medarbetare träffades inför högsäsongen för informationsutbyte och ”brainstorming”. Inte minst betydelsefullt skulle detta vara för de präster som i likhet med svenska kyrkoherden och finske prästen arbetar ensamma. Detta ömsesidiga ansvarstagande sägs emellertid ha vissa begränsningar;

- Språket. Det danska men framför allt finska språket kan vara en begränsning. Finska medborgare kan inte/vill inte alltid tala svenska.
- Tiden. I Phuket sägs tiden begränsa möjligheten att besöka andra än svenskar i fängelser och häkten
- Tillgång till präst. När det gäller sjukbesök i Bangkok har norska kyrkan valt att kontakta andra norrmän på plats. Det har känts närmare än att kontakta den svenska prästen som varit mycket på resande fot.

En önskan från svenskt håll – en gemensam skandinavisk lokal i Bangkok

I Svenska kyrkans tidigare lokal i Bangkok fanns ett visst lokalmässigt samarbete där den finske prästen hyrde in sig en dag i veckan och det fanns en möjlighet för skandinaver att träffas, framför allt i samband med fester. Den norska kyrkan firade 17 maj där och hade även vår- och julmiddagar i lokalen. Även idag finns ett samarbete runt lokaler, men framför allt i Pattaya där svenska och finska prästen använder norska kyrkan i Pattaya för gudstjänster varje månad. Svenska kyrkan i Phuket samarbetar även med norska och finska kyrkan i samband med deras regelbundna besök för att fira gudstjänster och andra förrättningar på Phuket. Såväl den svenska kyrkoherden i Bangkok som handläggare från den konsuleren uttrycker ett önskemål om en gemensam skandinavisk lokal i Bangkok. Som ett alternativ till en egen liten svensk lokal skulle det vara önskvärt med en gemensam skandinavisk lokal där de olika kyrkorna kan dela på ansvaret för att hålla öppet och därutöver och köpa de timmar då man vill utnyttja lokalerna. Lokalen skulle vara lättillgänglig och gärna ligga vid MBK/National stadium eller vid Sukhumvit Rd. Svenska kyrkan skulle inte ha något ekonomiskt ansvar utan det skulle exempelvis kunna vara handelskammaren som äger fastigheten/lokalerna. En gemensam lokal är ett stort ekonomiskt och praktiskt åtagande avseende hyra, säkerhet, personal och underhåll. Men, vem är villig att ta detta ansvar?

Skandinavisk lokal ger tydlighet och ökad kontinuitet

En synpunkt från konsuleren är att såväl skandinaviska konsuleren enheter som kyrkor arbetar nära och med samma problematik och att man redan idag ”hjälp varandra över gränserna”. Ett ännu tätare samarbete skulle ytterligare tydliggöra de olika roller som ambassaderna och kyrkorna har och om det fanns en skandinavisk lokal i Bangkok skulle samarbetet bli mindre sårbart och få ökad kontinuitet. Idag påverkas samarbetet såväl av personkemi som av byte av tjänsteinnehavare. Den sjätte svenske kyrkoherden i Bangkok sedan början på 90-talet inleder snart sitt uppdrag där.

Skandinaverna är nära varandra

En intervjuperson menar att det skulle vara lätt att hitta nya former för skandinaviskt samarbete i Bangkok eftersom de boende ofta tänker i termer av ”skandinaver.” Ett exempel som ges är de internationella dagar som alla skolor där de utländska barnen går arrangerar. När olika länder ska presentera sig, gör de skandinaviska föräldrarna alltid det i en gemensam grupp istället för att komma som svenska eller norska. Man möts även inom den nu 90 år gamla Siam Scandinavian Society, handelskamrarna gör saker tillsammans och det ingår skandinaver såväl i den danska kvinno föreningen som i Swea.

Den finska kyrkan – inget behov av en skandinavisk lokal i Bangkok

Den finska kyrkan finns representerad av en präst som samarbetar med den lokala thailändska evangeliska lutherska kyrkan och som endast har en del av sin tjänst inriktad på finska medborgare i utlandet. Den finske prästen har liksom den svenska i dagsläget hittat andra platser som kan användas för gudstjänster och sammankomster. Den finske prästen har dessutom ett kontor dit finska medborgare kan söka upp prästen för information, samtal och annat. Han tror inte det behövs en gemensam lokal i Bangkok just nu. De präster som är stationerade i Bangkok är dessutom mycket på resande fot, så frågan är vem eventuella besökare vill och får träffa om när de kommer till lokalen?

Förstärka den finska verksamheten – i Pattaya och Hua Hin

Bangkok en given utgångspunkt för prästens pastorala verksamhet med många resor över landet i samband med förrättningar. Prästen bedriver ingen uppsökande arbete bland finska medborgare i Bangkok men såväl ambassaden som sjukhus och försäkringsbolag förmedlar vid behov kontakter och enskilda personer söker även upp honom direkt på hans kontor. Om det skulle ske en förstärkning av den finska kyrkans närvaro i Thailand, menar han, skulle det framför allt vara genom diakonala insatser i Pattaya, med tanke på de finska män som lever där tillsammans med thailändska kvinnor, men också i Hua Hin.

Integritet och avstånd

Såväl den svenska som den finska prästen talar om den svårighet det kan vara att å ena sidan vara en del av den svenska ”kommuniteten” i Bangkok samtidigt som de å den andra ska vara tillgängliga för konfidentiella samtal. Det kan vara lättare att föra dessa samtal med skandinaver som inte bor i Bangkok och ingår i samma sociala sammanhang, men det kan även vara lättare om det finns mer än en kyrkligt anställd att vända sig till; med fler anställda som i norska sjömanskyrkan i Pattaya blir det mindre svårt med sekretessen, mindre svårt för enskilda personer att ”tala fritt ur hjärtat”.

Norska sjömanskyrkan – utveckla samarbetet i Pattaya

Den norska kyrkan som tidigare fanns i Bangkok har sedan 2005 flyttat verksamheten till Pattaya med undantag för ett nystartat uppsökande arbete bland unga Skandinaver på Khao San Road. Den norske prästen reste med regelbundenhet till Pattaya för att fira gudstjänst och i takt med att hon blev allt mer varse behoven som fanns bland norska medborgare där blev hans besök allt tätare till han flyttade verksamheten dit permanent. De flesta norrmännen i Bangkok var

affärsfolk och där fanns dessutom ambassaden tillhands vid behov. Ju längre tid norska kyrkan har funnits på plats, desto tydligare har behoven blivit och i takt med detta har bemanningen utökats. Idag finns exempelvis en diakon och fyra diakonala medarbetare anställda. (17 maj i Pattaya samlar runt 450 deltagare, i Bangkok var antalet högst 150).

Med tanke på att den norska kyrkan ser ett så stort diakonalt behov hos de norrmän som bor och besöker Pattaya, uttrycket diakonen på plats en viss förvåning över att inte Svenska kyrkan har någon verksamhet där. Skulle den norska och svenska kyrkan utveckla ett samarbete vore Pattaya den naturliga platsen för detta. En kommentar från den svenska kyrkan är att man kanske inte bör finnas på plats i Pattaya, utan snarare att man utvecklar det ömsesidiga omhändertagandet; den norska kyrkan skulle kunna ta hand om svenskar på plats såsom den svenska säger sig ta hand om norska medborgare på Phuket.

Svenska kyrkans diakonala insatser – en droppe i havet?

Mot bakgrund av det stora antalet svenskar som befinner sig i Thailand och som också råkar illa ut på olika sätt, så skulle även en utökad diakonal verksamhet kunna betraktas som en droppe i havet. På frågan var en insats trots allt skulle göra störst skillnad, finns ett återkommande tema i de intervjuer som genomförts, och det är stöd och hjälp till de medellösa och mest utsatta. Men det finns även andra insatser som intervjupersonerna menar skulle göra en reell skillnad.

Stöd och hjälp till de medellösa och mest utsatta?

Det som saknas idag är en yttersta utpost för skandinaver som hamnat i en nödsituation där alla andra möjligheter är uttömda; de somatiskt och/eller psykiskt sjuka, hemlösa, alkoholiserade, utan visum, pengar och mediciner. Det är framför allt under lågsäsongen den konsulära enheten möter dem som ”ligger under broarna (...) de som blev över, som åkte ut men aldrig kom hem, och som blev över när det blev varmt och alla andra åkte hem.” I Bangkok uppskattar de konsulära handläggarna att det finns mellan 30 och 40 svenskar varje år som lever som hemlösa och utslagna på Bangkoks gator och ett tjugotal som återvänder till samma miserabla situation även efter att de fått hjälp att återvända till Sverige. I dagsläget upplever många av dem som möter denna grupp sig som helt hjälplösa; ”ambassaden kan inget göra, sjukhusen kan inget göra... Det finns ju en hel del skräckexempel!” Det finns ett önskemål om att Svenska Kyrkan skulle finnas som en yttersta utpost, inte bara i Bangkok utan även på Phuket. De skandinaviska volontärerna inom turistpolisen som patrullerar i Patong sen många år tillbaka känner inte till att det finns representanter för Svenska kyrkan på Phuket. De menar att det finns ett behov av en skandinavisk kyrka/lokal med ett delat ansvar för utsatta skandinaver som ”kommer i situationer de inte själva klarar ut”.

Den primära hjälp som saknas – pengar!

Den hjälp de flesta behöver sägs vara den finansiella; hjälp till mat, husrum, till mediciner eller hjälp för att kunna köpa sig näringsriktig mat i fängelset, eller att betala böter för over-stay och biljett hem till Sverige. Det finns önskemål om en pott eller fond för behövande svenskar;

- Turister som blivit rånade eller tappat sina pengar och som i väntan på försäkringspengar varken har råd att äta eller ta in på hotell
- Hemlösa som saknar medel till mat och mediciner
- Personer i fängsligt förvar som saknar medel till medicin, näringstillskott och annat som skulle underlätta deras tillvaro och förbättra deras hälsa

Från olika håll har det gjorts försök att få svenska expats i Bangkok att donera pengar till en sådan pott, men utan att det har väckt något gensvar. Enligt några intervjupersoner finns en inställning att de som hamnar i utsatta situationer ”har sig själva att skylla”. Swea har en hel del

medel att dela ut, men dessa får enligt föreningens stadgar endast används till ändamål som befrämjar och stärker svenskhet och svenska traditioner. Samtidigt verkar dessa ändamål vara tånjbara; Swea donerar exempelvis medel till ett svenskt projekt som skapar arbetstillfällen för thailändska kvinnor i slummen.

Behov av andra diakonala insatser

Det finns dessutom en rad andra insatser som lyfts fram som lämpliga för Svenska kyrkans medarbetare, såväl i Bangkok som på Phuket;

Erbjuda psykosocialt stöd till

- thai-svenska barn, som kan vara isolerade och osedda i en familj med problem
- bofasta svenskar i samband med dödsfall, sjukdom, separationer. För den äldre generationen bofasta svenskar sägs det vara mer naturligt att vända sig till och ta hjälp av kyrkan, medan den yngre generationen lättare söker stöd på annat håll; psykolog, terapeut eller annat

Stöd i samband med sjukhusvistelser, sjukdom och dödsfall

- patienter som saknar försäkring och som vårdas på general hospitals
- patienter som befinner sig på sjukhus där det inte finns skandinaviska koordinatörer
- personer som lämnar sjukhuset, återvänder till eget boende i Thailand, ensamma och sjuka
- anhöriga till avlidna turister. Ofta går processen runt dödsfallet snabbt och anhöriga åker hem till Sverige så fort som möjligt. Det vore bra att i vissa situationer ha tillgång till en svenskspråkig person som har kompetens att träffa folk i svår situation och det skulle vara möjligt för resebyrån att erbjuda anhöriga stöd av präst när de befinner sig på hotellet i väntan på hemfärd.

Stöd till brottsoffer och våldsutsatta

- Psykosocialt stöd till brottsoffer; personer som utsatts för våldsbrott, rån eller inbrott
- Hjälpa att göra polisanmälan. Sjukhus får inte hjälpa patienter som utsatts för våld och/eller sexuella övergrepp att göra polisanmälan. Svenska kyrkan skulle genom sitt konsulära uppdrag kunna hjälpa enskilda personer med detta. Det sägs framför allt vara mycket obehagligt att anmäla en våldtäkt till den thailändska polisen på grund av det bemötande kvinnor får i en sådan situation. Det finns därför ett antagande om att kvinnor väljer att inte polisanmäla eftersom detta skulle innebära ytterligare ett trauma.

Stöd till dolda alkoholister.

- Svenska kyrkan är och kan vara ett stöd för män med alkoholberoende som vill vara anonyma
- Uppsökande förebyggande verksamhet. Svenska kyrkan skulle kunna ta emot tips på och kontakter med personer som "lever illa" för att förebygga att situationen förvärras ytterligare.

Hjälp till hjälpare

Det finns tankar på att Svenska kyrkans personal skulle kunna erbjuda handledning, stöd och fungera som bollplank till;

- rektorer som arbetar med thai-svenska barn i en problematisk situation där varken föräldrar eller andra sociala insatser finns att tillgå
- Skandinaviska volontärer inom turistpolisen (Phuket/Patong). Det är inte sällan volontärerna får hantera svåra situationer, ett exempel är det stöd de erbjöd anhöriga i samband med en brand i en nattklubb i Patong år 2012 med fyra döda. Det finns emellertid ingen förståelse för eller tradition av psyksocialt omhändertagande av anställda eller volontärer inom den thailändska polisen.
- ambassadens konsulära handläggare (se mer om detta i nästa kapitel)

Förtäta den diakonala närvaron i nordöstra Thailand

- erbjuda stöd till bofasta svenska män som blir allt äldre och sjukare
- identifiera och erbjuda stöd till män som hamnat i utsatta situationer pga sjukdom eller/och alkoholberonde

Behov av diakonala insatser i Pattaya

Den norska kyrkan i Pattaya har en diakon och tre personer med diakonala tjänster anställda. Ju längre norska kyrkan har funnits på plats, desto fler behov bland normän och norsk-thailändska familjer synliggörs, de flesta behoven relaterade till ”sjukdom och alkohol”. Dessa behov är desamma för svenskar på plats;

- bofasta som blir allt äldre och sjukare
- turister som är utsatta och hjälplösa när de blir sjuka utomlands
- De thai-skandinaviska familjerna där såväl fruar som barn ibland lever under svåra förhållanden med alkoholiserade män/pappor eller män/pappor som är intagna på psykiatriska avdelningar
- Patienter på psykiatriska avdelningar som bland annat behöver hjälp med praktiska saker som räkningar
- Hjälp till familjer som söker anhöriga som försvunnit i Thailand men som inte vill söka via UD

Utveckla verksamhet på Filippinerna istället för i Thailand

De samordnade nordiska tull- och polisiära insatserna i Sydostasien riktar fokusera allt mer på situationen på Filippinerna och rekommenderar Svenska kyrkan att göra detsamma. Den problematik som utvecklas där, är nära relaterad till den problematik som kyrkan har att hantera. Kyrkan bör ”tänka strategiskt – här måste vi vara med, tidigt. Det kommer ju att bli problem. Ska man titta nästan så ska man titta på Filippinerna.”

Relationen mellan Svenska kyrkan och den konsulära enheten i Bangkok

---

Den konsulära enheten i Bangkok är den tyngst belastade i hela världen, och även om det varit så under lång tid blir det allt mer så. Till följd av den ökande strömmen av turister och svenskar som av andra skäl bor eller vistas i Thailand har enheten tvingast utveckla nya sätt att hantera situationen. Enligt en av handläggarna ligger enheten därför ”i framkant” och sättet man arbetar konsulärt väcker intresse från konsulära enheter världen över. Det lär ha varit i början på 90-talet som Sveriges ambassadör i Thailand tog initiativet till en ”ambassadpräst”, och detta mot bakgrund av de många svenskar som hamnade på sjukhus och i fängelse. Relationen mellan ambassadens konsulära enhet och Svenska kyrkan har alltså präglats och utgjort villkoren för SKUT:s närvaro i Thailand.

Svenska kyrkans konsulära uppdrag

Den främsta konsulära uppgiften för Svenska kyrkan är att besöka personer i fängsligt förvar och att representera ambassaden vid dessa besök. Behovet av kyrkans insatser är enligt den konsulära enheten mycket en fråga om tid; dels tid att göra tätare besök framför allt hos personer i häkte eller fängelse, dels tid att göra längre besök som vid sidan av de rent konsulära ärendena erbjuder ett rent ”medmänskligt stöd”. Även om det ingår i den konsulära enhetens uppgift att göra besök, sker det som mest en gång varje eller varannan månad. Den ”sociala medmänskliga biten” blir svår att hinna med. ”Om kyrkan går två gånger, går vi den tredje så håller vi på så...” säger en av handläggarna. Det är en återkommande utsaga att Svenska kyrkans uppdrag är att göra sådant som den konsulära enheten inte klarar ”på grund av tidsbrist” och det är ett faktum, att Svenska kyrkan vid sina besök alltid utför någon konsulär uppgift, framför allt att lämna eller ta emot information från personer i fängsligt förvar. Svenska kyrkans präster skulle kunna använda, eller utnyttja, sin konsulära roll till att göra besök enbart i egenskap av kyrka utan att utföra något konsulärt uppdrag, men det sägs aldrig ske. Enligt kyrkans medarbetare finns Svenska kyrkan finns på plats i Thailand på grund av att kyrkans personal har konsulära uppdrag. Kyrkans medarbetare uppfattar inte att de gör ambassadens jobb, eller att prästerna ”gör sånt som handläggarna annars inte skulle hinna med.” Det sägs vara utifrån det diakonala uppdraget man gör besök oftare än de konsulära handläggarna hinner med, av samma medmänskliga skäl och man upprättar relationer utöver gränserna för det konsulära uppdraget. I Phuket gör SKUT:s personal fängelsebesök en gång i månaden, och besöker då bara svenskar av tidsskäl. Under högsäsong besöker de dessutom häkten på polisstationer och immigrationspolisen varannan vecka. I en bok om åren i Klong Prem fängelset i Bangkok beskriver Jens Månvinge hur viktiga Svenska kyrkans besök var;

I går när kyrkan var här kändes det onekligen trevligt att sitta där ute och fika med kaffe och bullar en stund. Prästen, hans fru och volontärkvinnan som alltid följde med, dök som vanligt upp med nybakat och gott kaffe och skvallrade vilt om nyheter och annat från utsidan, det var alltid trevliga stunder. Och goda bullar hade de alltid bakat, och många, alltid

tillräckligt många så att vi kunde äta oss mätta på dem. Kyrkan och volontärkvinnan var ovärderliga på många sätt, de besökte och hjälpte till med allt de kunde på bästa sätt. För många var de den enda länken till utsidan, så deras besök betydde mycket. De var högt uppskattade av oss alla.⁶

Kyrkliga uppdrag genom den konsulära enheten

Den konsulära enheten vänder sig även till Svenska kyrkan, utanför det konsulära uppdraget, när det gäller enskilda personer i behov av ett extra stöd, psykosocialt eller ekonomiskt;

- Besök hos patienter på sjukhus och psykiatriska avdelningar. Det ingår inte i det konsulära uppdraget att handläggare ska besöka svenskar på sjukhus
- Stöd till anhöriga som kommer ner i samband med dödsfall, vilket emellertid sker sällan.
- Stöd till brottsoffer i samband med våldtäkter eller annat om den drabbade personen så önskar, vilket gäller cirka 50 % av fallen.
- Stöd till personer i en särskilt utsatt ekonomisk situation. Den konsulära enheten kan hänvisa enskilda till kyrkan när man nått vägs ände, det vill säga när enskilda personer saknar såväl pengar som boende, tillfälligt i väntan på utbetalning av försäkringspengar, eller mer långvarigt. Om den konsulära enheten inte har hittat anhöriga, vänner eller arbetsgivare som kan bistå personen ekonomiskt är enhetens möjligheter uttömda. Svenska kyrkans möjligheter att bistå någon ekonomiskt är emellertid så gott som obefintliga.

Säsongsbetonade insatser

Under högsäsong är mängden av ärenden stor vid den konsulära enheten men de är i regel av mer rutinmässig karaktär. De svåraste och tyngsta konsulära fallen är de som blir kvar efter att högsäsongen tar slut. Ärenden som man inte kommer någon vart med, har svårt att hitta lösningar på.

En konstruktion för ömsesidig nytta

Svenska kyrkans konsulära uppdrag ger en rad synergieffekter för såväl ambassaden som för kyrkan.

Synergieffekter för ambassaden;

- Kyrkan blir ett stöd för ambassaden genom att göra ambassadens skyldigheter och gränser tydliga för den drabbade. Som präst med ett konsulärt uppdrag kan man hjälpa människor att förstå vilka funktioner ambassaden har och inte har och på så vis bidra till att klargöra deras roll och eliminera frustrerande missförstånd. Prästen kan tala om att ambassaden inte betalar någons hemresa, men kan göra det utan att själv behöva stå till svars för detta...

---

⁶ Månvinge, Jens (2012) *Den senila skalbaggens tröst. Fastkedjad i Thailands mest beryktade fängelse fann jag en oväntad vän. En sann historia*. Sid. 287-288

- Vid den konsulära enheten i Phuket finns endast en thailändsk konsul och en thailändsk sekreterare. Det sägs vara en oerhörd avlastning för de svenska handläggarna att veta att kyrkans personal finns på plats i södra Thailand när något inträffar
- Svenska kyrkans insatser ger en emotionell avlastning för handläggare som inte har tid och utrymme för den omsorg de ofta ser att människor är i behov av. Även om handläggarna vill erbjuda mer stöd och hjälp så begränsas de av lagen; ”Det vore så fantastiskt skönt att veta att det fanns en nöd- en alternativ – hjälp... En underbar känsla, som skulle underlätta för oss. Det är tungt att åka hiss ner med en person och sen lämna honom för helgen på gatan och åka hem till sig... ”

Synergieffekter för Svenska kyrkan;

- Kyrkans personal får legitimitet och respekt genom sin konsulära roll
- Samarbetet tillgängliggör en mycket utsatt grupp av svenskar för kyrkans stöd. Den diplomatiska immuniteten ger kyrkan access på platser där de annars inte skulle komma in, eller kunna komma in under samma villkor. Även om kyrkan skulle beviljas besök på fängelser och häkten även utan ett konsulärt uppdrag, skulle möjligheten att träffa svenskar och skandinaver i fängsligt förvar i mötesrum, ansikte mot ansikte, begränsas. I annat fall skulle besöken ske tillsammans med alla andra besökare, med två galler och en ”sluss” mellan besökare och fängslad. Enligt den konsulära enheten finns möjligheter för alla att göra besök, men då bygger det på handläggarnas förtroende för och subjektiva bedömning av den enskilda personen. Detta gäller i dagsläget vissa volontärer. Den konsulära enheten har på samma vis rätt och skyldighet att säga nej även till präst eller annan som man inte bedömer vara lämplig att genomföra besök. Enheten avrapporterar all ärendehantering till UD och eftersom detta även inkluderar Svenska kyrkans besök, åligger det den konsulära enheten att ansvara för att dessa genomförs på ett fullgott sätt.
- Erbjuder svenskar en ny insikt om värdet av Svenska kyrkan i utlandet. Handläggarna från den konsulära enheten i Bangkok åker med regelbundenhet ut i landet och informerar om verksamheten. Under det senaste året ger man information tillsammans med kyrkan i Phuket. När kyrkan kommer tillsammans med den konsulära enheten som berättar vad kyrkan betyder för deras arbete, hur mycket av vikt kyrkan uträttar sägs människor få en annan förståelse för och bild av kyrkan.

En klar skiljelinje mellan det konsulära och det kyrkliga uppdraget?

Generellt sett finns inga gränsdragningar som den konsulära enheten uppfattar som svåra. När prästerna gjort besök på fängelser och häkten, rapporterar de ”vilka frågor som kom upp som konsulära, sen får vi hantera dem. Vi skriver ett brev eller prästen går dit igen med ett svar. Ganska klart.” Ingen av SKUT:s anställda ser några svårigheter med att ha två roller eller att skilja mellan vad som är det konsulära och det kyrkliga uppdraget. Vid sina besök inleder de med att genomföra sina konsulära uppgifter för att därefter övergå till att vara präster och markera den tystnadsplikt som då gäller för det fortsatta samtalet. Kyrkoherden menar att detta är den lätta delen av uppdraget, att komma som kyrka, att ”bara vara medmänniska” och det också utifrån den ”enkla” funktionen volontärer gör sina besök. Den konsulära delen av uppdraget är svårare

att utföra eftersom det handlar om att förmedla fakta, och ibland oönskad sådan. Även om varken handläggare eller präster ser några svårigheter med att prästerna har två olika roller eller med gränsdragningen mellan dessa roller, är det några situationer för det dubbla uppdraget är föremål för vissa reflektioner;

- *I relation till anhöriga i Sverige.* Det finns ett område med risk för komplikationer och det är kontakten med anhöriga i Sverige. Den konsulära enhetens kontakter går via UD medan prästen kan ta direktkontakt. Vid något enstaka tillfälle har det blivit ”rundgång” och de anhöriga har fått olika information, men det är en ovanlig situation. I relationen till anhöriga sägs de konsulära handläggarna och kyrkan etablerar olika relationer till de anhöriga. Handläggarnas uppgift är att etablera relationer till släkt och vänner av ekonomiska skäl för att hitta finansiering av den fängslades hemresa. Kyrkan har andra humanitära skäl som att förmedla hälsningar.
- *I relationen till personer i fängsligt förvar.* Personer i fängsligt förvar kan ibland ha svårt att förstå att det är ambassaden som kommer även när kyrkan kommer; ”ambassaden har inte varit på besök.. men kyrkan är ambassaden!” Om prästen är tydlig med den formella konsulära delen av sitt uppdrag och den kyrkliga som faller under prästens tystnadsplikt är det ingen svårighet för den fängslade personen att skilja mellan dessa olika roller. De konsulära frågor är dessutom tydliga och handlar exempelvis om hur strafföverförande fungerar och hur många dagar någon får vara häktad.
- *I relation till kyrkliga värderingar.* De kyrkliga värderingarna ställer i vissa situationer helt andra krav än de som är möjliga för en svensk myndighet att leva upp till. Det kan exempelvis vara frågor om korruption, om människor som sätts i fängsligt förvar utan polisanmälan eller om brottsoffer som skräms till tystnad. I egenskap av att ”bara” vara präst menar en av dem att möjligheterna att agera tydligare hade varit större än vad det är när man även har ett konsulärt uppdrag. Den möjlighet som finns idag, är att markera gentemot den konsulära enheten om man som präst uppfattar att de skulle eller kunde ha agerat tydligare.
- *Den övergripande lojaliteten – mot det kyrkliga uppdraget.* Även om de präster som tjänstgör i Thailand ingår i den konsulära enheten är de, som en av dem säger, ”först och främst präster.” Svenska kyrkans roll inom ramen för den konsulära enheten är att på ambassadens uppdrag såväl inhämta information från personer i fängsligt förvar som att förmedla ambassadens information till dessa. Prästerna tar dessutom emot en hel del av information som faller under deras tystnadsplikt och som inte kommer ambassaden till kännedom oavsett vilken betydelse den skulle ha för att underlätta deras handläggning. Även om den övergripande lojaliteten är ”starkare med kyrkan än med en svensk myndighet” innebär det konsulära uppdraget att man inte alltid kan agera såsom man hade valt att göra enbart i egenskap av präst.
- *Ett underordnat och sidoordnat uppdrag.* Kyrkoherden i Bangkok är i sin konsulära roll underordnad chefen för den konsulära enheten vid Svenska ambassaden men som kyrkoherde ser hon sig som sidoordnad och jämställd. Även om kyrkans medarbetare

avrappporterar sina konsulära uppdrag till UD, kan man som kyrka kan inte ”underordna sig UD”; kyrkan ”har andra premisser som vi agerar på”.

Behov av att utveckla samarbetet

Det framkommer en del förslag och tankar om hur samarbetet mellan handläggare och präster skulle kunna utvecklas.

För det första finns det ett behov av att förbättra introduktionen när en ny präst tillträder.

- Kraven på staten har förändrats och blivit hårdare vilken även innebär att präster som fungerat konsulärt måste ha bättre kännedom om regelverk, lagar och paragrafer idag än tidigare
- Insikt i hur den konsulära enhetens personal tänker runt sina åtaganden
- Bemötande av thailändska myndighetspersoner; att aldrig konfrontera, gå i konflikt eftersom det kan försvåra möjligheterna att få information om och tillgång till personer i fängsligt förvar, ”vaja för bövelen, vaja” som en handläggare uttrycker det.
- Bemötande av personer i fängsligt förvar, bland annat att aldrig lova saker man inte med säkerhet vet att man kan hålla, ”alla lov man inte håller blir ett berg”.
- Utveckla en handbok som ska vara nytillträdda präster till hjälp i konsulära ärenden. En av handläggarna vid den konsulära enheten utarbetar en handbok tillsammans med komministern i Phuket. Syftet med handboken är framför allt att tydliggöra rutiner runt olika typer av ärenden; vilka papper som är aktuella i samband med exempelvis dödsfall, och liknande.

För det andra finns förslag på samarbetets organisering

- Det finns ett önskemål från såväl konsulär enhet som från kyrkoherden i Bangkok om en mer formaliserad relation med regelbundna möten för ärendedragning, återkoppling och uppföljning av tidigare ärenden samt övrigt informationsutbyte. Genom en bättre introduktion och regelbundna möten skulle kontinuiteten i samarbetet förbättras och bli mindre känsligt för byte av präster och personkemi.
- Organiseringen av kyrkans arbete i Bangkok skulle dessutom underlättas om besök på fängelser och häkten genomfördes på en bestämd dag i veckan. Det skulle underlätta planeringen av såväl prästens som volontärernas arbete och det skulle dessutom innebära att kyrkans husmor kunde laga mat eller baka till dem som skulle få besök.
- För kyrkans del skulle en organisering av samarbetet tydliggöra prästens sidoordnade, inte den konsulära enheten underordnade, uppdrag.

- Det har funnits en viss osäkerhet runt vilken typ av ärenden, utöver konsulära, handläggarna kan kontakta kyrkoherden för att be om hjälp med. Denna osäkerhet skulle minska om det fanns en lokal och om samarbetet utökades runt denna. En del av de frågor som då skulle aktualiseras är om den konsulära enheten kan hänvisa enskilda som är hungrig och behöver äta och duscha dit, donera avlidnas kläder dit eller flytta över sitt jättebibliotek.

För det tredje finns förslag på en utökad funktion för Svenska kyrkan visavi den konsulära enheten;

- Den konsulära enheten handhar tunga och komplicerade ärenden, en del temporära och en del där kontakterna finns mer eller mindre kontinuerligt över lång tid. Enhetens handläggare och assistenter ska ha tillgång till handledning och debriefing, men det uppfattas bara finnas ”på papperet”. Svenska kyrkans präster skulle kunna utifrån sin specifika kompetens kunna fungera som handledare för enhetens personal men också initiera samtal i samband med enskilda händelser där ett extra behov av avlastningssamtal föreligger.

Den norska sjömanskyrkans samarbete med Norska ambassaden

Den norska sjömanskyrkan har sedan 2005 centrerat sin verksamhet till Pattaya. I Bangkok är det ambassadens personal som besöker norska medborgare i fängsligt förvar medan sjömanskyrkans diakonala personal istället besöker de många norrmän som sitter i olika lokala fängelser och häkten runt om Pattaya.

Samarbetet mellan norska kyrkan och ambassaden sägs vara gott, men det finns ett pågående samtal om kyrkan i praktiken går in och gör en del av ambassadens arbete. Men även om man hjälper till med formella uppgifter, är det viktigt att tänka på ”att man är kyrka.” Det är lättare för kyrkans anställda att vara ”snälla” och inte så formella som ambassadens kontakter kan vara.

Den finska kyrkans samarbete med ambassaden

Den thailändska staten beviljar ett begränsat antal visa för religiösa ändamål. Den finske präst som funnits på plats sedan 2002 har inte erhållit diplomatpass, utan har fått uppehållstillstånd genom sitt samarbete med den lokala thailändska evangeliska kyrkan. Finske prästen har inte samma självklara tillträde som svenska och norska kyrkans anställda har som konsulära medarbetare men han menar att han genom att representera en helt annan organisation har haft det lättare att ”vara kyrka”. Han arbetar nära ambassaden och den konsulära enheten erbjuder finska medborgare som hamnar i svårigheter samtal med prästen.

Att vara kyrka i Thailand

Det är en utmaning att vara kyrka i Thailand, och inte minst med tanke på ambitionerna att vara det på nya sätt, anpassade till den lokala situationen. Svenska kyrkans anställda såväl i Bangkok som på Phuket är mobila och rör sig inom Thailand, kyrkoherden i Bangkok över hela Sydostasien, och den verksamhet som bedrivs blir till stor del beroende av frivilliga insatser. Även om prästboställena på båda platserna utnyttjats för vissa aktiviteter så finns inget kyrkorum eller annan fast punkt.

I Bangkok – volontärkyrka?

Kyrkoherden i Bangkok har två tydliga uppdrag utöver den konsulära uppdraget; för det första att ansvara för förrättningar såväl i Thailand som i övriga Sydostasien. För det andra, att skapa förutsättningar för ett diakonalt arbete baserat på volontärinsatser. Uppdraget att arbeta som kyrkoherde i Bangkok har haft en särskild inriktning på volontärer. Eftersom mycket av kyrkoherdens tid åtgår till konsulära uppdrag och till resor och ansvar för gudstjänster och förrättningar inte bara i mellersta och norra Thailand utan över hela Sydostasien är övrig verksamhet beroende av de bofasta svenskarnas vilja till engagemang. Möjligheten att bygga upp en verksamhet som är diakonal och omsorgsbetonad till sin karaktär är således till stor del beroende av volontärer. När kyrkoherden kom till Bangkok, fanns inledningsvis en lokal men ingen verksamhet på plats som baserades på volontärarbete. Vid tiden för den här rapporten fanns tolv personer i Bangkok i olika grad engagerade som volontärer. Det är en stor utmaning att, som ensam präst utan lokal, driva och utveckla en verksamhet som är avhängig volontärer och det innebär en rad olika svårigheter;

- *Att rekrytera volontärer.* I en mer ”traditionell” utlandskyrka med tillgång till många pensionärer och mötesplatser med bofasta svenskar finns det många ingångar till människor, men situationen i Bangkok är helt annorlunda. Människor bor i Bangkok under en begränsad tid. Det kräver att prästen hela tiden är aktiv i att nå nyanlända, skapa kontakter och informera om möjligheten att bli volontär.
- *Att hitta bra och lämpliga uppgifter för volontärerna.* Även om volontärer å ena sidan är möjliggörare för verksamhet, är de å den andra enskilda personer som vill utföra en uppgift för sin egen skull, för att få struktur och mening i sin egen tillvaro. Det kan innebära att prästen får avstå vissa spännande uppdrag och uppgifter för att istället överlåta dessa till volontärerna. En särskild utmaning för Svenska kyrkan i Bangkok sägs vara att kunna fortsätta erbjuda ”människor en möjlighet att bry sig om en annan människa”. Detta kan dels ske genom uppgifter som riktar sig till svenskar och skandinaver som hamnat i svåra livssituationer, men det kan även ske genom de besök volontärer gör på ett thailändskt barnhem. Att vara volontär är inte bara ett sätt att erbjuda stöd till drabbade, utan att ”få vara med om sånt... det bästa i livet” säger en av volontärerna.

- *Att hålla volontärerna i gång, få dem och deras uppgifter att fungera.* Kyrkoherden har bland annat haft volontärträffar 2-3 gånger per termin och i övrigt har volontärerna varit välkomna till allmänna samtalsaftnar och liknande samlingar. En volontär uttrycker en önskan om tätare träffar och mer kompetensutveckling så att de kan utföra sina uppdrag på sjukhus och andra institutioner mer effektivt.
- *Att få kontinuitet i verksamheter på lång sikt.* Intresset för olika verksamheter växlar bland de boende i Bangkok, ett exempel är barnverksamheten som efterfrågats ibland, ibland inte. Dessutom förändras volontärernas livssituation, vilja och möjligheter att engagera sig i aktiviteterna. Vilka verksamheter som kan bedrivas är dessutom beroende av de volontärer som finns till hands; vill de exempelvis göra besök på sjukhus eller i fängelse och häkte, eller inte? Hur verksamheten utvecklas, beror inte på vad prästen vill och önskar, utan ”allt handlar om vem som är här just nu.”
- *Att hitta balansen mellan diakonala åtaganden och temporära volontärer.* Många svenskar bor i Bangkok under ett begränsat antal år. Under den tiden åker dessutom många hem under jul, påsk och lågsäsong. Det innebär att deras insatser kan bli temporära och om det inte finns någon anställd, en ”stomme runt vilken volontärerna kommer och går” så är risken att volontärarbetet rinner ut i sanden. Det skulle även kunna innebära även exempelvis personer som sitter i fängsligt förvar inte längre får regelbundna besök av volontärer.

Det diakonala uppdraget blir vad volontärerna gör det till

I en ”volontärkyrka” som i Bangkok utformas således kyrkans diakonala uppdrag beroende på vilka volontärer som så att säga finns att ”tillgå” och vilka uppgifter de vill och känner sig bekväma med att utföra.

Den diakonala dimensionen i det konsulära uppdraget beroende av volontärer

En särskilt utsatt grupp av svenskar i Thailand är de som befinner sig i fängsligt förvar. Som framkommit tidigare i rapporten finns det en uppfattning hos såväl de konsulära handläggarna som hos kyrkans präster att kyrkan har en viktig roll att fylla i fängelser och häkten utöver den rent konsulära delen av sitt uppdrag. Kyrkan ”gör sånt som de [konsulära handläggarna] annars inte skulle hinna med” och gör exempelvis besök oftare än handläggarna hinner. Dessutom skapar kyrkan relationer till enskilda som behöver stöd och hjälp och sägs på så vis lätta på det tryck de konsulära handläggarna kan känna; de behöver inte ”gå hem med ont i magen” när de vet att kyrkan har kontakt. ”Då skulle man kunna säga att vi gör ambassadens jobb; men nej, det gör vi inte, för de vet att det finns en mänsklighet utanför gränserna för det konsulära uppdraget.” I Bangkok är situationen sådan, att kyrkoherden framför allt utför sitt konsulära uppdrag visavi denna grupp, och den medmänskliga omsorgen, den diakonala dimensionen i kyrkans uppdrag utförs till största delen av volontärer.

Sjukhusbesök – ett exempel på frivilliga initiativ

Verksamheter kan även utvecklas på initiativ av enskilda personer som vill engagera sig. I Bangkok bedriver Svenska kyrkan genom en volontär besökstjänst på Bangkok Hospital, ett av de tre stora sjukhus där de flesta utlänningar hamnar. Verksamheten kom till 2011 på initiativ av

denna svenska kvinna som därefter varje vecka besökt svenska turister som hamnat på sjukhuset. Verksamheten kan sägas stå och falla med den enskilda volontärens tid och möjligheter att engagera sig. Andelen skandinaver på sjukhuset är säsongberoende. Det är framför allt under högsäsong och under julen som antalet är störst. Även om ett besök från Svenska kyrkan är uppskattat i de flesta fall, menar volontären, att det inte är så många som *verkligt* behövt besök. Men genom att finnas där med regelbundenhet ökar möjligheten att fånga upp behoven när de finns. Idag har volontären en upparbetad kontakt med en koordinator på sjukhuset. Verksamheten skulle kunna utvecklas mer om det fanns motsvarande upparbetade kontaktytor mot de två andra sjukhusen och att det finns kontaktpersoner som informerar Svenska kyrkan när det finns skandinaver inlagda på sjukhusen.

Den mobila kyrkan i södra Thailand

Med utgångspunkt från prästbostället är Svenska kyrkan i södra Thailand mobil i meningen rörlig över hela regionen men om behoven förändras ska även prästbostället vara mobilt i meningen kunna flytta till en ny mer strategisk plats. Idag är Phuket den naturliga platsen för prästbostället och att utgå ifrån eftersom det är där de flesta svenskar bor eller kommer som turister, och det är där det mesta arbetet utförs. Den mobila kyrkan sägs ha vissa specifika karakteristika;

- *Ett annat sätt att vara kyrka.* ”Kyrkan” finns där man firar gudstjänst, säger prästen, och inte på en bestämd plats eller i en bestämd byggnad. Gudstjänster firas dels i prästbostället varannan onsdag då det sägs komma mellan åtta och tio personer, många desamma men även en del turister. Dels firas gudstjänster i lånade lokaler runt om i södra Thailand. Den mobila kyrkan sägs ha en annan identitet och måste därför uttrycka sitt sätt att vara kyrka i nya termer. Det finns något positivt i att vara en mobil men i en mening också ”skör” kyrka, utan lokal och i nya avseenden beroende av samarbete med andra, och ”lika främmande som alla andra.” Det är ett nytt sätt att visa vad kyrkans uppdrag är; att ”göra det obekvämt för alla”, att bryta upp murar som växer i tryggheten, att tvinga till ödmjukhet...
- *Den mobila kyrkan är en uppsökande kyrka för mobila svenskar.* Svenska kyrkan har funnits på Phuket i drygt fyra år. Det är fortfarande en viktig uppgift att marknadsföra och göra kyrkan känd för bofasta men dessutom att kontinuerligt göra kyrkan känd för mer eller mindre temporära besökare på ön. De flesta som besöker södra Thailand är turister som byts ut var tredje vecka, andra bor eller besöker regionen under kortare eller längre perioder.
- *Den mobila kyrkan är beroende av samarbete och temporära insatser.* Den mobila kyrkan är beroende av lokala kontakter och samarbeten på de olika platser man besöker, både för att fira gudstjänst och för att utveckla olika aktiviteter. Svenska kyrkan i Phuket har utvecklat ett sätt att se på frivilliga insatser utifrån att man är en mobil kyrka. *För det första* att ta tillvara människors möjligheter att göra tillfälliga insatser utan att definiera eller formalisera som volontärer eller annat. Ett exempel som ges är en svensk kvinna som lånade ut sin båt till en enstaka aktivitet för ungdomar och som själv medverkade. *För det andra* att etablera tillfälliga samarbeten. Den mobila kyrkan som rör sig från plats till

plats kan inte förvänta sig att volontärer ska ha samma mobilitet och vilja att resa runt. Istället skapar man kortare tillfälliga eller något längre samarbeten med personer på de platser dit man kommer; vad vill och kan de göra *nu*, under detta eller under några av kyrkans besök?

- *Den mobila kyrkan är hemförsamlingarnas förlängda arm.* Ett syfte med den mobila kyrkan är att vara den Svenska kyrkans förlängda arm ut i världen som når människor på ett annat sätt och som kan länka dem tillbaka till kyrkan hemma; ”vår mobila Svenska kyrka som når dem här men pekar hem.”
- *Relationen mellan mobilitet och kontinuitet.* I den mobila kyrkan vill man undvika att utveckla eller skapa permanenta verksamheter. Ett talesätt sägs vara ”vi prövar” och sen utvärderar man värdet av detta försök och om samma aktivitet ska upprepas eller inte. De fasta aktiviteterna är gudstjänsterna, och i övrigt vill man inte ”låsa fast kyrkan i att göra vissa saker.” Men människorna som besöker och bor i södra Thailand växlar, så samtidigt skapas hela tiden nya relationer och kontakter på de platser man besöker. Detta innebär att ”ju mer mobil man är, desto mindre mobil blir man”; nya relationer och kontaktytor behöver vidmakthållas och minskar på så vis också rörligheten. Dessutom utvecklas olika former av lyckade samarbeten över tid, exempelvis med ett antal skolor, och det förefaller troligt att detta är ett samarbete som kommer att fortsätta och gissningsvis hitta vissa former som fungerar och bli mer beständiga.

Svenska kyrkans tre olika roller

Svenska kyrkan har och uppfattas ha olika roller i Thailand. Detta illustreras väl av inställningen till Svenska kyrkan på Phuket International Hospital. Detta är ett privat sjukhus som tar emot flest Skandinaver som råkar illa ut i södra Thailand. Under högsäsong tar man emot mellan 15 och 25 svenska turister per dag och har dessutom mellan fem och tio långliggande svenska patienter. Sjukhuset kan erbjuda information om det stöd som olika kyrkor och religiösa företrädare erbjuder; muslimska och buddistiska såväl som kristna, men man kan inte utveckla ett samarbete där man ger en religiös aktör tillträde eller företräde till sjukhuset. Svenska kyrkans präster uppfattas ha tre olika roller; *i sitt konsulära uppdrag, i sin sociala profession och som företrädare för en religion.* Det privata vårdbolaget ser naturligtvis positivt på samarbetet med Svenska kyrkan utifrån det konsulära uppdraget och skulle dessutom vara öppet för att utveckla samarbetet med kyrkan som en social aktör – men inte som företrädare för en religiös organisation; ”det är stor skillnad på socialt besök av representant för svenska kyrkan och ett religiöst besök...”

Trossamfundet Svenska kyrkan som en del av en statlig myndighet

Skiljelinjen mellan den roll Svenska kyrkan spelar som konsulär respektive som kyrka uppfattas som helt klar och tydligt för såväl handläggare på den konsulära enheten som för prästerna. Frågan är om skiljelinjen mellan den sociala/diakonala och den religiösa rollen är lika tydlig? Den första ambassadprästen anställdes i början på 1990-talet, och anledningen till detta sägs vara behovet av omsorg om svenskar som hamnade i fängelse eller på sjukhus. År 2000 förändrades Svenska kyrkans relationer till staten. Svenska kyrkan övergick från att vara en statskyrka till att vara ett trossamfund vid sidan av andra samfund i Sverige. Trots detta ingår fortfarande Svenska

kyrkans präster i den konsulära enheten och Svenska staten gynnar således ett trossamfund framför andra genom att såväl tillgängliggöra fängelser och häkten för Svenska kyrkans medarbetare som att ge dem diplomatisk immunitet. Den förefaller vara den diakonala sociala dimensionen och kompetensen i Svenska kyrkans uppdrag som är avgörande för möjligheten att verka i Thailand på det sätt man gör, och det är en utökning av detta uppdrag som sägs vara förutsättningen för att ytterligare en medarbetare skulle inkluderas i den konsulära enheten. Det är dessutom så, att de förväntningar som riktas mot Svenska kyrkan till stor del handlar om en diakonal kärnverksamhet, enskilda stödsamtal av olika karaktär.

Det unika med kyrkan – andliga behov och existentiella samtal

”Jag har aldrig upplevt så mycket andlighet som här” säger en kyrklig medarbetare och flera är av samma mening. Det är tydligt att kyrkan uppfattas som viktig just för de samtal kyrkan möjlighet att föra med dem som av olika skäl har behov av detta;

- *Time-out en tid för reflexion.* Svenskar som kommer till Thailand för kortare eller längre perioder får tid att tänka efter och reflektera över sitt liv och detta sägs leda till många viktiga andliga samtal: ”livsfrågor som dyker upp samtidigt som den lilla människan blir skör; finns ju inte nätverk utanför släkt, vänner.”
- *Utsatthet grund för existentiell kris.* Många som reser till Thailand är oförberedda på avsaknaden av skyddsnät när de råkar illa ut. Insikten om den utsatthet man har hamnat i och att man står ensam med ansvaret för att försöka lösa till synes olöslig situation blir för många en existentiell chock. För andra är det insikten om den roll man spelat för sin thailändska flickvän eller familj som föranleder en existentiell kris; det var för pengarna, snarare än för kärleken man levde samman ... Att erbjuda enskilda stöd i denna situation men framför allt råd om hur de kan gå tillväga, vilka kontakter de måste ta sägs vara en viktig uppgift som kyrka.
- *Förrättningsamtal i thai skandinaviska familjer.* I samband med giftermål, barndop eller dödsfall sägs det bli naturligt med samtal om tro och andlighet eftersom två olika religiösa traditioner ska mötas.

Samtalen sägs vara en del av det som gör kyrkan ”till kyrka” och externa aktörer menar att kyrkan har unika förutsättningar att föra samtal;

- *Kyrkans företrädare har tid att föra samtal.* Detta till skillnad från konsulära handläggare
- *Kyrkans företrädare har kompetens* att tala med människor i utsatta livssituationer eller att fungera som handledare/debriefing
- *Kyrkans tro.* Många av dem som råkar illa ut är redan troende eller sökande. För dem är det mer naturligt att ta kontakt med kyrkan än med ambassaden om man behöver stöd och samtal.

- *Kyrkan har många människors förtroende.* Det är oerhört viktigt att det finns nåt som inte är staten men ändå en ”tung” organisation, som en person uttrycker det, och med det antar jag att han menar en organisation som svensken i gemen har förtroende för och kan vända sig till och prata. ”Det finns många vilna ensamma själar här på långtidsbasis...”, personer, framför allt män som inte klarar språket, som inte har någon annan att prata med.
- *Utmaningen – att synliggöra en användbar kyrka.* Det påpekas att kyrkan redan har och skulle kunna ha flera möjligheter att visa svenskar på plats att kyrkans medarbetare är ”användbara” i egenskap av något annat än andliga företrädare för kyrkan, och inte minst för enskilda stödjande samtal.

Den sociala diakonala kyrkan – hur mycket kyrka kan den vara?

Det finns en tydlig förväntan på Svenska kyrkans möjligheter genom den diakonala kärnverksamheten som enskilda samtal utgör. Men i vilken utsträckning är eller kan Svenska kyrkan i Bangkok vara ”kyrka” eller trosgemenskap?

- *För det första har det funnits och finns ett mycket begränsat intresse för eller önskan om en gudstjänstfirande församling i Bangkok.* Vid aftonmässan på onsdagskvällar och gudstjänsten en gång i månaden, har det enligt en volontär bara varit hon och kyrkoherden som deltagit ”i 99 av 100 fall under alla dessa år”. Det kommer däremot fler besökare till jul, påsk och andra högtider, likaså till julbasaren. Annars är kyrkkaffet på tisdagar träffpunkten, men för ett begränsat antal personer varav en del utgör några av de tolv volontärer som fanns försommaren 2013.
- *För det andra är mycket av det arbete som bedrivs medmänsklig omsorg som volontärer utför i kyrklig regi.* Huruvida dessa volontärer har en vana vid kyrklig verksamhet eller en uttalad personlig tro har inte kommit upp i någon intervju. Frågorna har istället handlat om svårigheten att överhuvudtaget rekrytera volontärer och att vidmakthålla deras engagemang. En person frågar sig; ”Har man en kyrka kan den inte vara utan gud?” Den volontär som besöker svenskar och skandinaver på ett av Bangkoks sjukhus, säger att det är sällan hon pratar om gud eller tro med dem hon besöker. De vill framför allt ha en kontakt och få prata ”om allt mellan himmel och jord”. Patienterna behöver ingen annan hjälp av Svenska kyrkan eftersom sjukhuset vid behov ordnar allt med biljetter, visum, försäkringar osv. Även om hon själv är troende, säger hon att volontärer som inte tror på gud kan göra mycket, och tillägger; ”jag vet inte om Svenska kyrkan bara har personal som tror på gud? Jag vet inte..”
- *För det tredje är förväntningarna på en ny lokal framför allt sociala – och inte andliga*

Den diakonala kyrkans möjligheter och begränsningar

Det sägs finnas risker med en kyrka som ”bara” blir diakoni, där det diakonala arbetet blir grunden. En sådan kyrka sägs löpa risk att;

1. förlora sitt centrum, själva essensen; ”mässan och Kristi död och uppståndelse... det vi pekar på.. det stabila vi håller i”
2. sluta utmana sig själv och andra i ”de stora frågorna”
3. utveckla en rent social verksamhet som snarare skulle bedrivas av socionomer, bekostade av Svenska staten än av Svenska kyrkan

Men det finns även åsikter om att det diakonala arbetet spelar en unik roll för de skandinaviska kyrkorna i Thailand. De kristna kyrkorna är en religiös minoritet i Thailand. Det diakonala arbetet blir ett tydligt tecken i ett buddistiskt land som Thailand. Det buddistiska synsättet, menar en intervjuperson, är att göra gott för andra för att förbättra för sig själv, sin egen karma. Det oegennyttiga diakonala arbetet säger därför något väsentligt om det unika med den kristna tron; när medarbetarna i de skandinaviska kyrkorna exempelvis hjälper thai skandinaviska familjer ”kan vi säga nåt mer om vår tro än genom bibelberättelser ...” I kontakten med thai skandinaviska familjer sägs även samarbetet med lokala thailändska pastorer vara viktigt. Dels för att den thailändska kvinnan, inför giftermål, dop eller begravningar, ska prata igenom saker på sitt eget språk, dels för att bredda det internationella och kulturella utbytet mellan kyrkorna, inte minst med tanke på de många thailändska kvinnor som bor i de skandinaviska länderna.

Diakonala utmaningar och gränser

Svenska kyrkans arbete i Thailand utmanar det diakonala uppdraget och dess gränser. I en sammanfattning av de intervjuer som genomförts kan fyra sådana utmaningar lyftas fram.

Gränsen för Svenska kyrkans diakonala uppdrag i Thailand

En första utmaning gäller den konkreta diakonala arbetet på plats.

Att nå ut – en utmaning

En utmaning inte bara den Svenska kyrkan står inför i Thailand är att nå ut till dem som skulle vara betjänta av en kontakt och av kyrkornas stöd. Det finns skandinaver spridda över Thailand och en återkommande fråga är hur man ska nå dem som befinner sig i svårigheter och informera dem om kyrkornas närvaro; ”vi kan inte stå på gatan och ropa – kom ska vi hjälpa er” säger exempelvis en person.

Att erbjuda dem hjälp - en annan utmaning

Den hjälp många av de skandinaver som befinner sig i en särskilt utsatt situation bäst behöver, är den hjälp varken konsulära enheter eller kyrkorna kan ge; ekonomiskt stöd. Detta innebär ett dilemma, å ena sidan önskan att nå ut med erbjudandet om stöd till dem som bäst behöver samtidigt som möjligheterna att erbjuda det stöd de kommer att efterfråga, inte finns (med vissa undantag).

Att sätta gränser för vad man kan och ska göra - en tredje utmaning

Den norska sjömanskyrkan har efterhand utökat sin diakonala verksamhet i Pattaya och menar att den stora utmaningen idag är att sätta gränser för vad man ska göra. ”Det känns inte som om det finns nån ände på det... ” säger diakonen. Hur ska man ta hand om mängden problem som egentligen finns?

Att utveckla metoder för hjälp till självhjälp – en fjärde utmaning

Ett sätt att begränsa kyrkornas diakonala insatser är att framför allt erbjuda hjälp till självhjälp. En viktig uppgift framför allt i relation till de män som befinner sig i en särskilt utsatt situation är att;

- få dem att inse att de måste ta uti med saker på egen hand. ”Thailand är ett oberoende kungadöme med sina regler och lagar för utlänningar, och folk fattar inte att inte ambassaden kan ordna för dem eller skydda dem” säger en person.
- hjälpa dem igenom den existentiella kris det innebär att tänka om och från en förgivettaget privilegierad position som skandinav, inse sin egen utsatthet
- informera om vilka kontakter de måste ta, stödja dem att ta dessa; ringa familjen hemma, ambassaden ..

Gränsen för Svenska kyrkans världsvida uppdrag?

En andra utmaning är gränsen mellan Svenska kyrkan i utlandet och församlingarna i Sverige. Svenska kyrkan i utlandet vill med sin verksamhet vara en plats där svenskar kan vara som ”hemma fastän utomlands.” För många svenskar som saknar relationer till Svenska kyrkan blir det även så, att man får en ny och positiv erfarenhet av vad kyrkan kan betyda när man är borta för kortare eller längre tid. Men det finns ett glapp mellan verksamheten i Thailand och hemma i Sverige som påtalas. När kyrkan skapar relationer till svenskar i en synnerligen utsatta situation i Thailand, inte minst personer som under kortare eller längre tid befunnit sig i fängsligt förvar, går gränsen för kyrkans diakonala ansvar idag på Suvarnabhumi Airport. Svenska män som suttit i häkte i Thailand upp till sex månader, som kan ha bott utomlands en stor del av sina liv, kanske som uteliggare i Bangkok, skickas hem utan pengar, utan egna kläder till ett Sverige där man inte bott på länge eller där man av andra skäl saknar trygga kontakter. De ska anmäla sig till polisen när de kommer tillbaka till Sverige som sen ska kontakta till socialtjänsten.

När en person har fått en relation till och ett förtroende för Svenska kyrkan i Thailand, är en uppfattning att det borde vara Svenska kyrkans ansvar att följa upp den kontakten även i Sverige. Från att ha befunnit sig i en synnerligen utsatt situation i Thailand befinner sig många av dem i en synnerligen utsatt situation även i samband med ankomsten till Sverige; ”och så släpper vi bara taget – betyder det att kyrkan inte tycker det spelar någon roll?” Det vore önskvärt att det fanns en diakon som mötte dem på plats, som vet vart de ska ta vägen och som ser till att de hamnar rätt. Det gäller ett begränsat antal personer varje år som befinner sig i en sådan situation, enligt en uppskattning fem sex till högst tio.

Gränser för Svenska kyrkans profetiska uppdrag

En tredje fråga gäller var gränserna för Svenska kyrkans profetiska uppdrag går. Svenska kyrkans diakonala uppdrag är att såväl i ord som i handling bistå människor i en socialt utsatt och marginaliserad livssituation. Svenska kyrkan kommer genom verksamheten i Thailand i kontakt med många svenskar som befinner sig i en sådan livssituation och har således en unik insikt och erfarenhet av detta. En fråga som har kommit upp, är hur Svenska kyrkan mot bakgrund av detta skulle kunna uppfylla sitt profetiska uppdrag för att påtala och påverka omständigheter som bidrar till eller konserverar utsatta situationer.

Förebyggande information och upplysning i Sverige – en första utmaning

Det är ett faktum att många svenskar reser till Thailand utan vidare förberedelser. Om de kunde nås med information om vilka konsekvenser det kan få när man reser utanför EU om man saknar reseförsäkring, om man stannar längre än visat gäller, om man som utlänning köper mark i sin thailändska flickväns namn etcetera.

Skapa debatt om svenska värderingar – en andra utmaning

Det är ett faktum att många svenska män, bland annat grupper av unga män, reser till Thailand för att köpa sex. Vilka värderingar ligger bakom detta? Vad är det som gör att äldre män söker yngre thaikvinnor? Unga män söker prostituerade? Vilka värderingar har Svenska Kyrkan i dessa frågor och hur tar man vara på erfarenheter från den personal som finns på plats för att lyfta detta till en övergripande debatt och diskussion? Detta sägs vara en diskussion som bör föras på

hemmaplan för att inte skuldbelägga eller ifrågasätta dem Svenska kyrkan möter på plats i Thailand.

Att öka medvetenheten om hur Sverige exporterar sociala problem till Thailand – en tredje utmaning

Svenska kyrkan i utlandet har erfarenheter av hur brister i det svenska systemet innebär att sociala problem istället belastar Thailand. Detta är en kunskap som Svenska kyrkan skulle ta till vara och reagera på. Ett påpekande är att det saknas möjligheter att hindra personer som upprepade gånger reser till Thailand och på grund av missbruk och/eller psykiskt sjukdom att försätta sig i samma utsatta livssituation. För det andra att det tar så lång tid innan ett svenskt humanitärt bistånd beviljas. Det saknas beredskap för sådana situationer och den svenska staten har inte tänkt in detta i systemet; svenskar som far illa i Thailand. Detta innebär bland annat att sjuka och alkoholiserade medellösa svenskar som saknar reseförsäkring hänvisas till den allmänna sjukvården som måste ta emot och behandla alla som söker vård. ”Men man vill ju inte ha svenskar som inte betalar sina räkningar i ett annat land, inte rättvist att Thailand ska betala...”

Gränserna för Svenska kyrkans omsorg om sin personal i Thailand

En fjärde fråga gäller omsorgen om medarbetarna på plats i Thailand. Medarbetarna i Svenska kyrkan i Thailand har ett erbjudande om att få handledning om de så önskar. En åsikt är att detta inte borde vara ett erbjudande utan snarare ett påbud för personal med en många gånger tung och utsatt situation såväl arbetsmässigt som privat, inte minst till följd av att vara en mobil kyrka utan annan lokal än prästbostället, beroende av volontärer och temporära samarbetspartners. Att dessutom handha tunga konsulära ärenden och samtidigt vara ensam präst eller den enda prästen adderar till den utsatta situationen. Eftersom man på plats är ensamma om att bedöma när man gjort nog, innebär det att man tenderar att jobba hela tiden, att ”vara på tå dygnet om” även när man är ledig. En annan åsikt är att handledning borde ske med en extern aktör och inte med en chef inom utlandskyrkan.

De mest utsatta – vems ansvar?

I Sverige har socialtjänsten till uppdrag att vara det ”yttersta skyddsnätet” för svårt socialt utsatta människor. Det handlar om hemlösa, missbrukare och andra personer som hamnat i samhällets yttersta marginaler. Socialtjänsten har ett ansvar för dem som inte fångas upp av det socialpolitiska trygghetsystemen. Socialtjänsten har också ett ansvar att aktivt söka upp och lära känna de människor som lever under svåra förhållanden. Människor i svårt utsatta livssituationer är försatta i olika slags tvångssituationer som är oerhört svåra att befria sig från. Svårigheterna griper in i alla existentiella dimensioner - personen är fattig, sjuk, misshandlad, övergiven, lågutbildad, utan bostad, missbrukande, förvirrad... De mest utsatta människornas situation är svår att förändra samtidigt som det finns en tveksamhet till samhällets insatser för dessa människor, inte minst de som socialtjänsten ansvarar för. Sådana insatser förbiser ofta det faktum att den mänskliga utsattheten är en oavslutligt pågående existentiell livskris. Så här beskrivs detta av Bengt Börjeson, professor emeritus i socialt arbete;

När man avlyssnar uteliggarens, missbrukarens, den psykiskt funktionshindrade människans berättelser, så är det nästan alltid upplevelser av en svår, på gränsen till outhärdlig, smärta som vi får ta del av. Mitt i bråten av alla problem finns sorgen över de förluster som människan drabbats av, separationerna. Barnen man inte träffar, vännerna som inte längre är vänner, livskamraten som definitivt stängt dörren.⁷

Det är ett faktum att många av de mest utsatta inte skulle överleva utan alla de insatser som görs utanför de formella offentliga verksamheterna, och nämns kan bland annat Stadsmissionernas verksamheter. Efter år 2000 är även Svenska kyrkan en aktör bland andra på en arena där efterfrågan på socialt inriktade organisationer inom det civila samhället ökar. Svenska kyrkans diakonala uppdrag är att stå på de socialt utsatta och marginaliserades sida. Inte sällan kommer en inomkyrklig farhåga till uttryck, att Svenska kyrkan genom detta diakonala uppdrag skulle bli en ”samhällets städgumma” som tar hand om insatser som offentliga aktörer inte har resurser eller vilja att fullfölja. Frågan om var gränsen mellan statens och kyrkans ansvar går, är ett återkommande tema. Med tanke på den begränsade omfattningen av insatser Svenska kyrkans församlingar riktar till människor i en särskilt utsatta belägenhet kan en sådan farhåga tolkas som uttryck av en illusorisk självbild, men den kan dessutom tolkas som ett uttryck på bristande förståelse för den roll socialt inriktade organisationer spelar för utsatta grupper, men också för den svenska kontexten och relationen mellan dessa organisationer och den offentligt organiserade välfärden. Oavsett politisk hemvist, att blanda frivilliginsatser med offentligt finansierade tjänster betraktas inte längre som något hot mot välfärdsstaten utan tvärtom, sägs utgöra en grundläggande del av ett fungerande samhälle.

En kort resumé

Uppmärksamheten och intresset för sociala insatser organiserade av andra än offentliga verksamheter har successivt ökat sedan 1990-talet. Förutsättningarna för det civila samhället och dess organisationer har förändrats radikalt under de senaste decennierna och organisationerna

---

⁷ Börjeson, Bengt (2008) *Förstå socialt arbete*. Stockholm: Liber förlag, s. 247

betraktas allt mer och av allt fler som viktiga aktörer inom välfärdsområdet. De ökande förväntningarna sammanfaller såväl i Sverige som internationellt både med ökade anspråk på och allt större behov av socialt inriktade välfärdstjänster, och ett ökat ifrågasättande av den offentliga sektorns förmåga att hantera välfärdsinsatser och välfärdsproblem. Den svenska välfärdsstaten tillgodoser den generella välfärden med exempelvis skola och barnomsorg, men den antas varken kunna möta behoven hos de *grupper som har de allvarligaste behoven*, eller orka med den mindre tvingande men för många människors välfärd lika viktiga mänskliga samvaron. Ett bakomliggande motiv till viljan att utöka de ideella aktörernas insatser är, att organisationerna uppfattas vara präglade av ett medmänskligt engagemang och en idealitet som utgör väsentliga drivkrafter för att bryta människors utanförskap. De antas bidra med kunskap och en ofta direkt erfarenhet av utsatta människors situation vilket i sin tur skapar en vilja och en kompetens att agera som en ställföreträdande röst för de mest utsatta. Ideella organisationer som Svenska kyrkan eller stadsmissionerna antas både *vara* och *göra* någonting annorlunda än vad som kan ske i offentlig eller vinstdrivande regi. För att bedriva verksamhet på något annat sätt och med andra resultat måste det finnas någon form av särart i förhållande till andra samhällssektorer som i sin tur genererar ett mervärde, inte minst för dem som är mottagare av insatserna i fråga. Särarten kan exempelvis uppstå genom den form av resurser organisationen har tillgång till eller som ett resultat av världsåskådning, tro eller ideologi den arbetar utifrån och som påverkar metoder och språk inom organisationen. Svenska kyrkan kan således fungera både som ett komplement och som ett alternativ till den offentliga sektorns (bristfälliga) insatser för de mest utsatta.

Hur långt sträcker sig ett svenskt medborgarskap?

I Sverige finns ett socialpolitiskt trygghetsnät där socialtjänsten ingår som bland annat arbetar med barn och familj, funktionshinder, hemlöshet, missbruk och beroende, psykisk ohälsa, våld- och brottsrelaterade frågor, äldre samt ekonomiskt bistånd. Det faktum att detta trygghetsnät inte förmår fånga upp ens dem som lever i en extremt utsatt livssituation i Sverige ger en tydlig indikation på utsattheten hos den som hamnar i motsvarande belägenhet i Thailand där avsaknaden av sociala skyddsnät är i princip total. I de intervjuer som genomförts är ett återkommande tema personer som hamnar i en sådan livssituation på plats i Thailand och den svenska statens synnerligen begränsade möjligheter att bistå dem via de konsulära enheterna. Det är framför allt i relation till de medellösa och psykiskt sjuka som de konsulära handläggarna saknar möjligheter. Svenska medborgare, med svenska pass, som exempelvis är svårt sjuka och/eller gravt alkoholiserade, hemlösa eller häktade upp till sex månader utan att ha begått kriminell handling men överskridit sin visering får hjälp av svenska staten först när humanitära skäl föreligger. För att en medellös svensk medborgare ska få bistånd av staten för att kunna resa till Sverige, förefaller i princip samma krav på synnerligen ömmande omständigheter gälla som för personer som söker asyl i vårt land.

Hur långt sträcker sig Svenska kyrkans diakonala ansvar för de mest utsatta?

I en svensk kontext är det såväl en självklarhet som en fråga om trovärdighet att Svenska kyrkan, åtminstone på ett retoriskt plan, prioriterar diakonala insatser riktade till socialt utsatta och marginaliserade grupper, och detta i en situation där både socialtjänst, om än med sina begränsningar, och andra ideella organisationer finns att tillgå.

1. *Att* Svenska kyrkan har samma diakonala uppdrag att bistå personer i en sådan utsatt belägenhet på plats i Thailand, där dessutom inga andra insatser finns att tillgå, är odiskutabelt.
2. *Att* Svenska kyrkan i utlandet utökar sin verksamhet i Thailand för att utföra detta diakonala uppdrag, förefaller nödvändigt.
3. *Om* detta diakonala uppdrag ska kunna genomföras i Thailand, kräver det att ett kvalificerat diakonalt arbete initieras och utvecklas.

Rekommendationer; initiera och utveckla Svenska kyrkans diakonala arbete i Thailand

---

I det följande presenteras de två rekommendationer som utgör resultaten av den genomförda utredningen. Den första rekommendationen utgår från en förstärkning av Svenska kyrkans diakonala arbete med utgångspunkt i Bangkok. Denna rekommendation innebär att ett kvalificerat diakonalt arbete initieras och utvecklas. Rekommendationen har emellertid vissa begränsningar; det diakonala arbetet sker i Svenska kyrkans egen regi, inte som ett skandinaviskt samarbete. Detta innebär i sin tur att möjligheten att bedriva ett kvalificerat diakonalt arbete som på ett adekvat sätt riktar sig till de mest utsatta grupperna av skandinaver i Thailand saknas. Den andra rekommendationen har däremot ett skandinaviskt samarbete för de mest utsatta grupperna i fokus. Genom att utveckla de skandinaviska kyrkornas stadsmission i Thailand kan ett gemensamt kvalificerat diakonalt arbete bedrivas som även, och i synnerhet, innefattar de skandinaver som idag faller utanför såväl kyrkornas som ambassadernas möjligheter till adekvat och långsiktigt bistånd.

En första rekommendation;

Initiera och utveckla en diakonal verksamhet med utgångspunkt i Bangkok

År 2011 fattade nämnden för Svenska kyrkan i utlandet beslut att inrätta diakontjänster inom SKUT. Även om den diakonala dimensionen av kyrkans uppdrag till viss del kan uppfyllas av präster, assistenter och volontärer så har diakoner en specifik kompetens som hittills saknats, eller inte till fullo utnyttjats inom utlandskyrkan. Det finns och har förvisso funnits diakoner som tjänstgjort som assistenter, men utan det formella bemyndigandet att till fullo utveckla ett diakonalt arbete. Thailand utgör som tidigare framkommit ett särfall, dels till följd av de många svenskar som under kortare eller längre tid bor eller vistas i landet, dels till följd av att en del av dessa svenskar, framför allt män, reser till Thailand eller vistas i landet under svåra psykosociala omständigheter. Den svenska, såväl som övriga skandinaviska konsulära enheter i Thailand har således en ovanligt hög belastning vad gäller såväl turister som råkar ut för olyckor, avlider eller annat som personer i kortare eller längre fängsligt förvar och svåra konsulära ärenden med medellösa och psykiskt sjuka. De diakonala insatser som utförs i och med utgångspunkt från Bangkok är, vid sidan av kyrkoherdens arbete, beroende av volontärer. Detta innebär att enskilda privatpersoners engagemang, vilken kompetens de har, vilka uppgifter de känner sig bekväma med, hur ofta de kan och vill utföra en uppgift och under hur lång tid blir avgörande för de insatser som utförs. Mot bakgrund av de behov som föreligger när det gäller svenskar som befinner sig i särskilt utsatta livssituationer i Thailand, är detta inte tillfredställande.

Svenska kyrkan i utlandet bör förstärka sina insatset i Thailand genom att initiera och utveckla ett kvalificerat diakonalt arbete med utgångspunkt i Bangkok.

Inrätta diakon - diakonala tjänster med Bangkok som bas

- Mot bakgrund av det diakonala arbetets målgrupper, utförande och mobila karaktär är den lägsta tänkbara besättningen av tjänster två diakoner alternativt en diakon och en assistent med diakonal inriktning som tillsammans utvecklar och driver verksamheten. (Det kan nämnas att den norska sjömanskyrkan i Pattaya har en diakon och fyra diakonala medarbetare.)
- Med tanke på att en stor del av den sociala problematiken bland svenskar i Thailand omfattas av män, bör det vara ett krav på (minst) en manlig diakon.
- Den eller de diakoner som anställs bör ha socionomexamen samt dokumenterade erfarenheter av kvalificerat arbete med beroendeproblematik. Det vore önskvärt med erfarenheter även av uppsökande arbete och hemlöshetsproblematik och om dessa erfarenheter införskattats inom en stadsmission vore det förtjänstfullt.
- Den assistent med diakonal inriktning som anställs bör vara behandlingsassistent, mentalskötare, socialpedagog eller ha annan lämplig utbildning samt helst erfarenhet av diakonalt/socialt arbete i församling, på stadsmission eller liknande.
- Det är av stor vikt att den diakonala verksamheten utförs i ett nära samarbete med kyrkoherden, men för att utveckla en stabil verksamhet på sikt bör den så långt som möjligt vara operativt oberoende av kyrkoherden som till följd av sina åtaganden bland annat i övriga Sydostasien har begränsade möjligheter att med kontinuitet ingå i ett (mobilt) diakonalt team.

En lokal i Bangkok som bas

Med ett utökat antal medarbetare är det nödvändigt att det finns en lokal att tillgå i Bangkok. Lokalen blir en fast utgångspunkt för i övrigt mobila medarbetare och volontärer men även en plats dit enskilda kan gå. Lokalen bör ligga i anslutning till Sky train, och förslagsvis nära Sukhumvit Road eller MBK – center. Den bör inrymma kök, badrum med tvättmaskin, ”vardagsrum”, låstbart kontor samt ett rum för enskilda samtal och med möjligheter till övernattning. Denna möjlighet bör i dagsläget endast erbjudas ”vanliga” svenskar som blivit rånade eller av andra skäl är utan pengar och boende i väntan på att försäkringsmedel ska betalas ut. Under högsäsong bör lokalen ha dagliga öppettider och vara bemannad av husmor och assistent med diakonal inriktning samt eventuellt av volontär.

Det finns i dagsläget inget uttalat behov eller intresse från den finske prästen eller företrädaren för den norska kyrkan i Pattaya att ha en lokal i Bangkok.

Att initiera en uppsökande diakonal verksamhet

Det är önskvärt att de diakonala medarbetarna anställs vid samma tidpunkt och att de kan inleda sin tjänstgöring tillsammans. Detta är av vikt framför allt i tre avseenden;

Introduktion till den konsulära enheten och det konsulära uppdraget

Det finns en uttalad önskan från de konsulära handläggarna om att utveckla introduktionen av nya medarbetare från Svenska kyrkan. Det vore således förtjänstfullt om de diakonala medarbetarna introducerades och initierade sitt samarbete med den konsulära enheten samtidigt.

Inledande diakonal inventering

De diakonala medarbetarna bör ha Bangkok som sin utgångspunkt och därifrån bedriva ett uppsökande arbete. Startpunkten för den diakonala verksamheten bör vara en gemensamt genomförd diakonal inventering. Syftet med en diakonal inventering är att få en grundligare inblick och kunskap om de diakonala behoven i olika delar av landet och inom olika behovsområden, men syftet är också att skapa kontakter till svenskar och möjligheter till eventuella samarbeten med andra aktörer och potentiella volontärer. Inventeringen blir på så vis en utgångspunkt för det uppsökande arbete som ska initieras. Inventeringen bör förslagsvis omfatta följande;

- Inventera situationen och behoven av stöd till svenska män och deras thailändska familjer i nordöstra Thailand. Detta bör dels ske genom en längre tid på plats, dels genom samarbete med norska kyrkans diakonipersonal som besöker området med regelbundenhet.
- Inventera situationen för svenska ungdomar i samband med Full Moon parties på Koh Phangan och eventuella behov av diakonala insatser. Ett antal besök bör göras och i samband med dessa bör kontakter med andra aktörer på plats tas för information och möjligt samarbete
- Inventera situationen och behoven av stöd till svenskar som bor i Hua Hin
- Inventera behovet av utökad besökstjänst för svenskar i fängsligt förvar
- Inventera behovet av besökstjänst på sjukhus, i synnerhet på allmänna sjukhus där det saknas internationella koordinators samt på psykitriska kliniker/avdelningar.
- Inventera eventuella andra befintliga möjligheter i Bangkok för att bistå medellösa hemlösa svenskar; mat, boende, dusch?

Initiera samarbetet med andra aktörer

Det vore värdefullt att de diakonala medarbetarna gemensamt kunde inleda till samarbete med andra aktörer. Det gäller inledningsvis framför allt;

- Konsulära enheten. Regelbundna möten med den konsulära enheten tillsammans med kyrkoherden för planering, avrapportering och återkoppling. Utveckla former och rutiner för fördelning av konsulära uppdrag mellan präst och diakon.
- Den norska sjömanskyrkan och den diakonala verksamhet såväl i som utanför Pattaya

- Svenska kyrkans medarbetare i Phuket

Säsongsbetonade uppgifter

Det är med sannolikhet så, att de diakonala tjänsterna kommer att utformas med hänsyn till hög- respektive lågsäsong.

Högsäsong

- Gemensamt utåtriktat informationsarbete om gudstjänster, kyrkkaffe och möjligheten att engagera sig som volontär eller på andra sätt bidra med sin specifika erfarenhet och kompetens men framför allt om diakonalt arbete. Det är av stor vikt att presentera den diakonala verksamheten på ett gott sätt för svenska ”expats” inte minst i Bangkok så att de får en förståelse och respekt för den nya verksamhet som initieras men också ser detta som ett erbjudande om kvalificerat stöd.
- Utökade insatser för turister och säsongsboende som drabbas av sjukdom, olyckor, våldsbrott eller är anhöriga till avlidna

Lågsäsong

- Utökad samarbete med den konsulära enheten runt svåra konsulära ärenden som berör medellösa och psykiskt sjuka
- Utökade insatser i nordöstra Thailand och för övriga bofasta

En andra rekommendation;

Utveckla de skandinaviska kyrkornas stadsmission i Thailand

Ett genomgående tema i de intervjuer som genomförts är de skandinaver som hamnar i en synnerligen utsatt livssituation i Thailand och där det idag helt saknas möjligheter att erbjuda dem stöd som på ett reellt sätt förändrar och förbättrar deras livssituation. Sett till de enskilda skandinaviska länderna är underlaget för en mer omfattande insats för dessa grupper begränsat. Det saknas dessutom förutsättningar såväl personellt som lokalmässigt att rikta adekvata insatser till de aktuella grupperna.

- En gemensam skandinavisk verksamhet skulle ge ett större kvantitativt underlag som såväl motiverar som skapar möjligheter för en kvalificerad verksamhet med tydliga organisatoriska ramar. En tydlig organisation är en nödvändig förutsättning för stabiliteten i det dagliga arbetet, för kontinuitet på sikt och fortgående kvalitetsutveckling.
- En diakonal verksamhet som ska bedrivas med kontinuitet och kvalitet förutsätter en professionell personalgrupp med diakoner från de skandinaviska länderna som dessutom besitter språk och kulturkompetens.
- Stadsmissionens uppdrag skulle vara att i mesta möjliga mån verka för förbättrade livsvillkor för skandinaver i en särskilt utsatt livssituation vilket både kan innebära 1) stöd och hjälp för att återvända till hemländerna på ett gott sätt, 2) stöd och hjälp att få en förbättrad livssituation på plats i Thailand.
- En gemensam skandinavisk stadsmission i Thailand skulle tillgodose såväl grundläggande basbehov av mat och husrum som olika typer av kvalificerade stödjande insatser.
- Stadsmissionen skulle verka över hela Thailand och fungera som ett kompetens och resurscenter dit övriga kyrkligt anställda i Thailand såväl kan hänvisa enskilda personer i en utsatt situation eller själva vända sig för råd och handledning exempelvis i relation till personer med beroendeproblematik (alkohol, sex, droger ...)
- Planeringen och utvecklingen av de skandinaviska kyrkornas stadsmission i Thailand och den verksamhet som ska bedrivas bör ske i nära samråd med stadsmissioner i de skandinaviska länderna. Dessa stadsmissioner bör även följa arbetet över tid och handleda personalen på plats.

Centrum

- Lokal i Bangkok som utgångspunkt för verksamhet över hela Thailand
- Nära samarbete med präster från skandinaviska kyrkorna för enkla gudstjänster anpassade till stadsmissionens besökare, medarbetare och volontärer.
- Öppen verksamhet/café för social samvaro och sammanhang
- Uppsökande arbete i Bangkok, Pattaya, Phuket, Chiang Mai och nord östra Thailand

Utjämnade resurser och anställningsvillkor kyrkorna emellan;

De enda diakoner som tjänstgör i Thailand är idag de norska som tjänstgör i Pattaya. För att möjliggöra en skandinavisk stadsmission skulle diakoner från samtliga länder behöva finnas på plats och om möjligt under jämförbara villkor och tjänstgöringstid. Med tanke på att stadsmissionens aktuella målgrupp framför allt är män, är det önskvärt att majoriteten diakoner är män.

- Två diakoner/en diakon en diakonal medarbetare från Svenska kyrkan
- En diakon från norska kyrkan
- En diakon från finska kyrkan – nödvändighet med tanke på språket!
- En diakon från danska kyrkan

Kompetenser

Hur verksamheten utvecklas är avhängigt de diakoner som anställs. Det är därför av största vikt att det är diakoner med relevant kompetens och med erfarenhet av att arbeta med personer i särskilt utsatta livssituationer.

- Diakoner med erfarenhet av socialtjänst och/eller annat socialt uppsökande arbete bland socialt utsatta grupper/hemlösa/missbruk,
- Diakoner med erfarenhet av sjukvård/mentalvård/psykiatri

Samarbete med aktörer i Skandinavien för hemvändare

En del av stadsmissionens arbete kommer att vara att underlätta hemvändandet för enskilda personer. Det torde vara en väsentlig uppgift att inte bara arbeta för en avresa från Thailand, utan även att i mesta möjliga mån underlätta hemkomsten.

- Återkoppling till församlingar i hemlandet för stöd och hjälp till självhjälp vid återkomst
- Stadsmissioner/bymissioner/andra ideella organisationer för eventuell återkoppling dit för ”hemvändare”
- Socialtjänst för eventuell återkoppling dit för ”hemvändare”

Volontärer

Volontärer är fortsatt av största vikt och en oundgänglig tillgång i verksamheten. Det finns emellertid behov av att rekrytera och tillgängliggöra verksamheten för olika typer av frivilligt engagerade skandinaver;

- Frivilliga ”församlingsmedarbetare”
- Kontrakterade volontärer för specifika schemalagda och tidsbegränsade handledda insatser
- Diakonala årare/ung resurs/motsvarande i skandinaviska länderna
- Praktikanter; diakonstudenter, socionomstudenter
- Kvalificerade volontärer som under längre vistelser i landet vill ställa sin specifika kompetens till förfogande; jurister, läkare, terapeuter ...

Insatser

I en permanent verksamhet kan olika former av adekvat stöd utvecklas allt eftersom behoven klargörs. Några av de tänkbara insatserna är följande;

- Hjälp till självhjälp; information, stöd, kontakter
- Förebyggande insatser
- Alkohol och drogrådgivning
- Stödsamtal/självvårdande samtal
- Skuld – budgetrådgivning; ekonomisk rehabilitering
- Juridisk rådgivning
- Jourtelefon; för personer i utsatt livssituation som har svårt att ta kontakt ansikte – mot ansikte exv sexmissbrukare, för den som vill lämna om annan person i utsatt belägenhet
- Familjerådgivning/familjestödande samtal
- ...

Akut – lågtröskelboende

Det finns ett tydligt behov av tillgång till övernattning, såväl temporärt som eventuellt på lite längre sikt. För att kunna erbjuda särskilt utsatta personer adekvat stöd och hjälp behövs ett något snär ordnat boende och en möjlighet till kontinuitet i kontakten.

- Övernattning
- Frukost
- Dusch
- Tvätt
- klädförråd

Utveckla möjligheter ta emot donationer/gåvor/kollektmedel

Det finns ett uttalat behov av möjligheter att erbjuda ett visst finansiellt bistånd. Det handlar i regel om begränsade summor, där det mest kostbara skulle vara möjligheten att i ömmande fall betala böter för overstay och biljett hem till Sverige.

- Medicin
- Hemresor
- Böter
- Näringstillskott
- Resor inom landet, exempelvis från Phuket till stadsmissionen i Bangkok
- ...

Utveckla lokala samarbeten

Det råder idag en avsaknad av insatser och tillgång till insatser som skulle vara den tänka målgruppen till hjälp. Det vore önskvärt att undersöka möjligheten att utveckla samarbete med olika aktörer för att i mesta möjliga mån även kunna erbjuda tjänster som exempelvis de följande;

- avgiftning
- Läkarkonsultationer
- Fotvård, tandvård
- Provtagning HIV

- AA
- Turistpolis (med reservationer)
- Psykiatriska avdelningar
- ...

Dokumentation, kvalitetsutveckling och utvärdering

Den skandinaviska stadsmissionen i Thailand blir en unik verksamhet för de skandinaviska utlandskyrkorna och den kan utgöra en modell för liknande verksamhet i mer begränsad omfattning i andra länder. Det är därför av största vikt att verksamheten dokumenteras och kontinuerligt utvärderas för kvalitetssäkring och utveckling. Detta är inte minst av vikt då det är en gemensam skandinavisk satsning där de olika ländernas finansiella insatser gissningsvis kommer att värderas i relation till andelen hjälpsökande.

Attityder och farhågor

Det kan finnas ett visst behov att arbeta med och bemöta attityder och farhågor hos mer välbeställda expats gällande en verksamhet av stadsmissionens karaktär. Det finns dels åsikter om att utsatta skandinaver i Thailand har försatt sig själva i den situationen – och således är ansvariga även för att lösa sin utsatthet, dessutom en farhåga att kontinuerligt stöd till utsatta medellösa hemlösa psykiskt sjuka skandinaver möjliggör och konserverar fortsatt utsatt liv och leverne. Att utforma ett erbjudande som innebär ett mer anständigt sätt att leva, en plats där vissa basbehov kan tillgodoses, en plats att sova, att duscha och få ett mål mat, minskar rimligtvis behovet av exempelvis alkohol som ett existentiellt bedövningsmedel snarare än att personens motiv att förändra sitt liv, att återvända till ett större mått av trygghet i Skandinavien eller i Thailand skulle försvinna.

Stadsmissionen – ett skandinaviskt önskemål?

Rekommendationen att utveckla en skandinavisk stadsmission baseras inte på förslag eller önskemål om samarbete som framkommit i de intervjuer som genomförts på plats i Thailand. Tvärtom har varken den norska eller finska kyrkliga företrädaren sett behovet av en gemensam lokal i Bangkok, utan snarare lyft fram behovet att stärka insatserna för utsatta skandinaver i Pattaya. Däremot finns det som tidigare påvisats en påtaglig oro för vissa utsatta grupper av skandinaver och för den generella frånvaro av möjligheter att bistå dessa som samtliga tillfrågade vittnar om. Det är den oron och de djupa diakonala behov som inte kan tillgodoses idag som ligger bakom denna rekommendation.

Det svensk – danska samarbetet?

Den Danske Sømands- og Udlandskirker har under året, i likhet med Svenska kyrkan i utlandet, genomfört en utredning av de diakonala behoven i Thailand, *Undersøgelse af behovet for en kirkelig og social indsats blandt danskerne i Thailand* (juni 2013). Den danska kyrkan har i dagsläget ingen representation på plats. I enlighet med de resultat och rekommendationer som utredaren Preben Mogensen utfärdat, och i enlighet med det samtal jag har fört med Danske Sømands- og Udlandskirker i Köpenhamn, finns en stor samstämmighet runt behovet av en Skandinavisk stadsmission i Thailand. För den danska kyrkans del, är det endast en sådan konkret och tydlig

skandinavisk eller svensk – dansk organisering för de mest sociala utsatta som skulle motivera att man etablerade sig i Thailand.

Ett samarbete med den danska utlandskyrkan erbjuder både en unik möjlighet och en unik utmaning för en svensk kyrka i utlandet som på ett nytt sätt vill verka som en professionell diakonal aktör. Thailand, med den särställning landet har med avseende på skandinaver i en utsatt livssituation, utgör ur diakonalt hänseende den mest lämpade platsen för en sådan önskvärd utveckling.

Intervjuer och studiebesök

Intervjuer

Lovisa Möller, kyrkoherde
Svenska Kyrkan, Bangkok

Lisa Booyens, volontär
Svenska Kyrkan, Bangkok

Britta Olzon, volontär
Svenska Kyrkan, Bangkok

Maria Eksmyr, präst
Svenska kyrkan, Phuket, Thailand

Ingvar Olofsson, assistent
Svenska kyrkan, Phuket, Thailand

Jyrki Markkanen, präst
Evangelical Lutheran Church of Finland together with
The Evangelical Lutheran Church in Thailand and
The Finnish Evangelical Lutheran Mission

Hans Konrad Nyvoll, diakon
Norska Sjömanskyrkan, Pattaya

Margith Pedersen, generalsekreterare
Danske Sømands- og Udlandskirker

Pastor Preben K. Mogensen, Ansgar Kirke, Flensborg Nord
Utredare Danske Sømands- og Udlandskirker

Pär Kågeby, handläggare
Konsulära enheten, Svenska ambassaden, Bangkok

Leif Almsted, handläggare
Konsulära enheten, Svenska ambassaden, Bangkok

Katarina Svensson, sekr försvarsattachén, vice ordf Swea
Svenska ambassaden, Bangkok

Lennart Östberg, Attaché, Polis- och Tullsambandsman

Alf Örsnäs, volontär immigrationspolisen, ordf. Skandinaver i Phuket

Lotte Dietrich, Internationell koordinator
Phuket International Hospital

Rune Hyll Krall, volontär Turistpolisen Phuket

Per Butler, volontär Turistpolisen Phuket

Studiebesök

Phuket International Hospital
Immigrations polisen, Phuket
Immigrations Detention Center, Bangkok
Fängelse Pattaya
Kao san Road Bangkok
Soi Cowboy Bangkok
Walking street, Soi 6 Pattaya
Tuistpolisen Patong
Bangla Road Phuket